

Andričević, Lucija

Undergraduate thesis / Završni rad

2018

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Split, Faculty of economics Split / Sveučilište u Splitu, Ekonomski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:124:024370>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-05-06**

Repository / Repozitorij:

[REFST - Repository of Economics faculty in Split](#)

UNIVERSITY OF SPLIT

**SVEUČILIŠTE U SPLITU
EKONOMSKI FAKULTET**

ZAVRŠNI RAD

GOSPODARSTVO OPĆINE OREBIĆ

Mentor:
Doc.dr.sc. Burnać Paško

Student:
Lucija Andričević

Split, lipanj 2018.

SADRŽAJ

1. UVOD	1
1.1. Definiranje problema	1
1.2. Cilj rada	1
1.3. Metode rada	1
1.4. Struktura rada	1
2. GOSPODARSTVO OPĆINE OREBIĆ	2
2.1. BDP i BDP <i>per capita</i> kao pokazatelji gospodarstva općine Orebić	3
2.2. Regionalni indeks konkurentnosti	8
2.3. Tržište rada kao čimbenik gospodarskog razvoja općine Orebić	9
2.4. Nezaposlenost u općini Orebić	13
2.5. Poduzetništvo u općini Orebić	15
2.6. Obrtništvo u općini Orebić	21
2.7. Izravna strana ulaganja i infrastrukturna potpora razvoju poduzetništva u općini Orebić	23
2.8. Turizam u općini Orebić	25
3. INSTITUCIONALNI I RAZVOJNI OKVIR OPĆINE OREBIĆ	28
4. PRORAČUN OPĆINE OREBIĆ	31
5. SWOT ANALIZA	33
6. ZAKLJUČAK	36
LITERATURA	38
PRILOZI	40
SAŽETAK	42
SUMMARY	43

1. UVOD

1.1. Definiranje problema

Gospodarski rast i razvoj temeljni su cilj jedinica lokalne samouprave. U suvremenom pristupu gospodarskom razvoju, upravo jedinice lokalne samouprave postaju ključni nositelji programa i projekata gospodarskog rasta i razvoja iz razloga što su najbolje upoznati s potrebama lokalnog stanovništva i razvojnim prioritetima. Na razini općine Orebić je prisutno nedovoljno poznavanje pitanja vezanih uz osnovicu gospodarskog rasta i razvoja te je stoga kao predmet istraživanja odabrana upravo analiza gospodarstva općine Orebić.

1.2. Cilj rada

Cilj rada je analizirati stanje gospodarstva u općini Orebić s naglaskom na analizu snaga, slabosti, prilika i prijetnji. Iz definiranog općeg cilja istraživanja proizlaze specifični ciljevi, a to su: utvrditi obilježja gospodarstva općine Orebić, analizirati mogućnosti maksimiziranja snaga i prilika te minimiziranja slabosti i prijetnji te utvrditi optimalnu putanju gospodarskog rasta i razvoja Orebića.

1.3. Metode rada

Prilikom izrade rada korištene su metoda analize, sinteze, dedukcije, komparativna metoda i statističko-ekonometrijske metode. U radu su korišteni sekundarni izvori podataka s naglaskom na podatke Državnog zavoda za statistiku i Strategije razvoja općine Orebić (2017). Metodom analize su raščlanjene i analizirane pojedine sastavnice gospodarstva u općini Orebić, dok je komparativnom metodom izvršena usporedba sa stanjem u ostalim jadranskim županijama. Zaključci iz dostupnih podataka izvedeni su metodom sinteze i dedukcije. Za obradu dostupnih podataka korištene su statističko-ekonometrijske metode.

1.4. Struktura rada

Rad je podijeljen na četiri glavne cjeline. U prvoj cjelini prikazani su pokazatelji o gospodarstvu općine Orebić s naglaskom na BDP, pokazatelje tržišta rada, poduzetništva, obrtništva i turizma. U drugoj cjelini predstavljen je institucionalni i razvojni okvir općine Orebić. Struktura javnih prihoda i rashoda općine za 2017. prikazana je u trećoj cjelini u kojoj je obrađen proračun. SWOT analiza i načini maksimizacije snaga i prilika te minimizacije slabosti i prijetnji su tema četvrte cjeline rada.

2. GOSPODARSTVO OPĆINE OREBIĆ

Pravni temelj za osnivanje općine Orebić uspostavljen je 1992. godine donošenjem Zakona o područjima županija, gradova i općina u Republici Hrvatskoj. Općina Orebić je u sastavu Dubrovačko-neretvanske županije te se u njezinom sastavu nalazi ukupno 14 naselja, i to Orebić, Lovište, Viganj, Kućište, Podobuče, Donja Banda, Vručica, Duba, Trpanj, Oskorušno, Kuna, Pijavičino, Potomje i Trstenik (Općina Orebić, 2018).

Općina Orebić je ustrojena kao najniža administrativna upravljačka jedinica koja povezuje 14 prethodno navedenih naselja u gospodarsku, društvenu i administrativnu cjelinu. Cilj rada općine je djelovanje u skladu s interesima lokalnog stanovništva, u cilju kontinuiranog povećanja kvalitete života lokalnog stanovništva. Prvi izbori za predstavnička tijela općine održani su 1993. godine te je općina započela s radom u prostoru nekadašnje Mjesne zajednice. Trpanj, Vručica i Duba su 1997. godine izdvojeni iz administrativnog područja općine Orebić te je iste godine formirana zasebna općina Trpanj.

Općina Orebić geografski je smještena na jugozapadu poluotoka Pelješac te obuhvaća površinu od ukupno 113,13 metara četvornih, a podaci Popisa stanovništva iz 2011. godine broji 4104 stanovnika (Općina Orebić, 2018). Osnovicu gospodarskog razvoja općine predstavljaju tradicijske djelatnosti poljoprivrede i ribarstva, a osobito vinogradarstvo i maslinarstvo dok u novije vrijeme, od druge polovice 20. stoljeća, temeljni gospodarski pokretač razvoja općine Orebić postaje turizam i uz turizam vezane djelatnosti. Administrativne granice općine Orebić prikazane su slikom 1.

Slika 1. Administrativno područje općine Orebić

Izvor: Općina Orebić, 2018.

U cilju analize gospodarstva općine Orebić predstavljeni su ključni gospodarski pokazatelji o kretanju BDP-a na razini općine te podaci o BDP-u *per capita*. S obzirom na kohezijsku politiku Europske unije koja naglašava potrebu za uravnoteženom pristupu regionalnom razvoju (Kesner-Škreb, 2009), u analizu gospodarstva općine Orebić je uključen i regionalni indeks konkurentnosti kao pokazatelj koji „donosi uvid u stanje konkurentnosti hrvatskih NUTS 2 i NUTS 3 regija ocjenjivanjem konkurentnosti poslovnoga okruženja i poslovnoga sektora“ (Tijanić, 2010), pri čemu su NUTS 2 razine statističkih regija kontinentalne i jadranske Hrvatske, a NUTS 3 razine županija (Lovrinčević, Marić i Rajh, 2005).

Važni podaci o gospodarstvu općine Orebić odnose se na strukturu i dinamiku kretanja na tržištu rada te su prikazani podaci o raspoloživoj radnoj snazi, stopi zaposlenosti i nezaposlenosti te prostornoj disperziji nezaposlenih osoba na razini odabrane općine. Malo i srednje poduzetništvo u poljoprivredi, ribarstvu i turizmu tradicionalna je osnova gospodarskog rasta općine te su u sklopu gospodarskih pokazatelja općine Orebić prikazani podaci o trendovima poslovanja u obrtništvu, izravnim stranim ulaganjima i općinskoj infrastrukturi koja osigurava podršku optimalnoj putanji gospodarskog razvoja. Osnovna obilježja i tokovi u ključnim gospodarskim granama općine, turizmu, poljoprivredi i ribarstvu predstavljena su na kraju prikaza o gospodarstvu općine Orebić.

2.1. BDP i BDP *per capita* kao pokazatelji gospodarstva općine Orebić

BDP je ključni gospodarski pokazatelj koji ukazuje na količinu novostvorene vrijednosti određenog gospodarstva (nacionalnog, regionalnog, lokalnog) u određenom vremenskom razdoblju. Ključne sastavnice BDP-a kao gospodarskog pokazatelja su osobna potrošnja ili finalna potrošnja građana na određenom području tijekom određenog vremenskog razdoblja, investicijska potrošnja ili ulaganja poslovnih subjekata u projekte koji će u budućnosti generirati novostvorenu vrijednost te javna potrošnja ili potrošnja različitih tijela u okviru općine Orebić kao jedinice lokalne samouprave. Da bi se dobio konačni iznos BDP-a, agregatnim iznosima osobne, javne i investicijske potrošnje je potrebno pridodati podatak o razlici između ukupnog uvoza i izvoza na razini općine ili podatke o visini neto izvoza (Broz i sur., 2013). Formula za izračun BDP-a glasi:

$$\text{BDP} = C + I + G + X$$

Gdje je:

C = osobna potrošnja

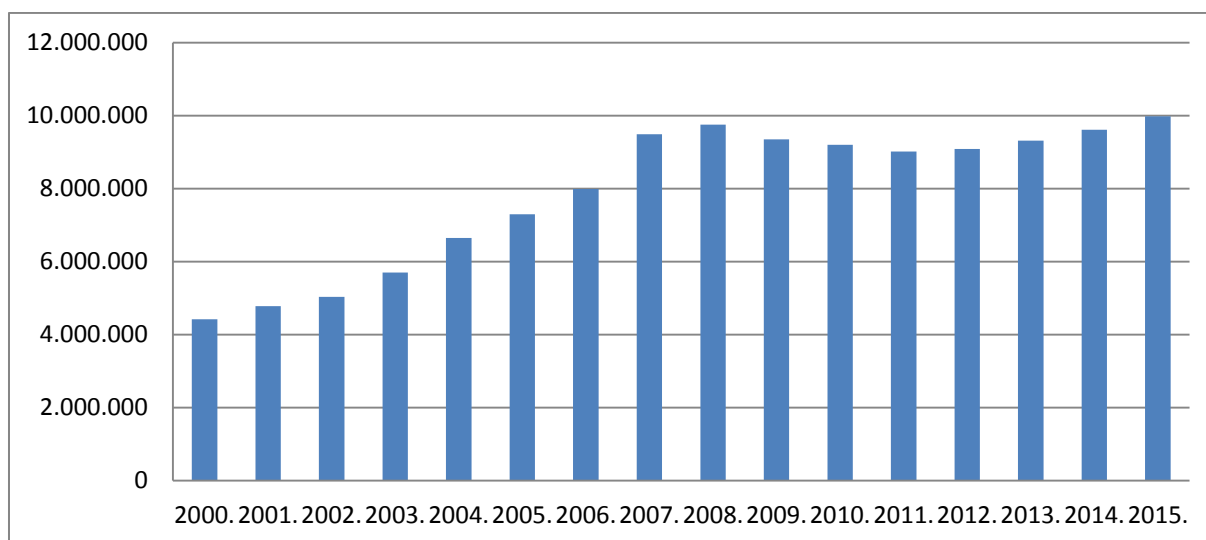
I = investicijska potrošnja

G = javna potrošnja

X = razlika između izvoza i uvoza; neto izvoz.

Gospodarski pokazatelj koji osobito detaljno prikazuje razinu kupovne moći, a time i razinu kvalitete života stanovništva u pojedinim gospodarstvima je BDP *per capita* ili BDP iskazan po glavi stanovnika. Podaci o kretanju BDP-a u općini Orebić interpretirani su u kontekstu BDP-a na razini Dubrovačko-neretvanske županije jer se statistički pokazatelji o BDP-u ne vode na nižoj razini od županijske razine, a prikazani su u grafikonu 1 za razdoblje od 2000.-2015. godine. Podaci o BDP-u na razini županija za 2016. i 2017. godinu nisu dostupni.

Grafikon 1. Realni BDP u Dubrovačko-neretvanskoj županiji za razdoblje od 2000.-2015. godine (u 000 kn)

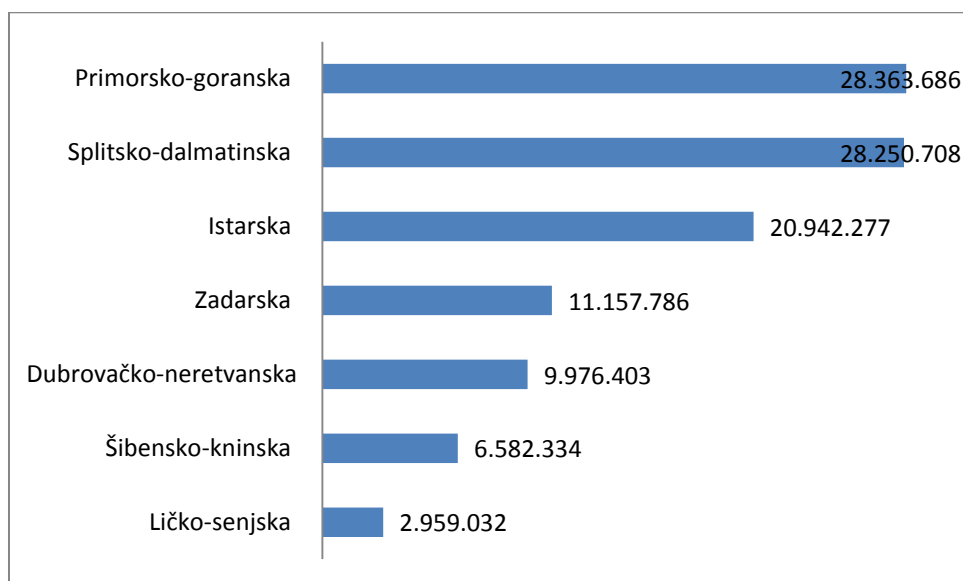
Izvor: Državni zavod za statistiku. Bruto domaći proizvod po županijama od 2000.-2015.
https://www.dzs.hr/Hrv_Eng/Pokazatelji/Bruto_domaci_proizvod.xls (08.05.2018.)

Realni BDP u tisućama HRK na razini Dubrovačko-neretvanske županije bilježio je kontinuirani trend rasta u razdoblju od 2000.-2008. godine. Nakon 2008. godine dolazi do postupnog opadanja razine realnog BDP-a u Dubrovačko-neretvanskoj županiji od 2009. do 2011. godine što se poklapa s recesijskim kretanjima na razini cjelokupnog gospodarstva RH. Od 2012.-2015. godine ponovno se bilježi kontinuirani trend rasta realnog BDP-a u

Dubrovačko-neretvanskoj županiji. Najviša razina BDP-a je zabilježena 2015. kada je ostvareno ukupno 9.976.403.000 HRK, a najniža razina BDP-a u promatranom razdoblju zabilježena je 2000. kada je ostvareno ukupno 4.421.998.000 HRK. Prosječna vrijednost realnog BDP-a Dubrovačko-neretvanske županije od 2000.-2015. godine iznosila je 7.914.469.000 HRK. Prosječna godišnja stopa rasta BDP-a od 2012.-2015. godine je bila jednaka vrijednosti od 2,37%.

Kako bi se stekao detaljniji uvid u stupanj razvijenosti Dubrovačko-neretvanske županije, a time i općine Orebić, u odnosu na ostale županije iz statističke regije jadranska Hrvatska, prikazana je usporedba razine realnog BDP-a u tisućama HRK u Istarskoj, Primorsko-goranskoj, Ličko-Senjskoj, Zadarskoj, Šibensko-kninskoj, Splitsko-dalmatinskoj i Dubrovačko-neretvanskoj županiji, a kao reprezentativna godina je odabrana 2015. godina. Komparativna analiza realnog BDP-a u jadranskim županijama za 2015. godinu prikazana je grafikonom 2.

Grafikon 2. Komparativna analiza realnog BDP-a u jadranskim županijama u 2015. (u 000 kn)

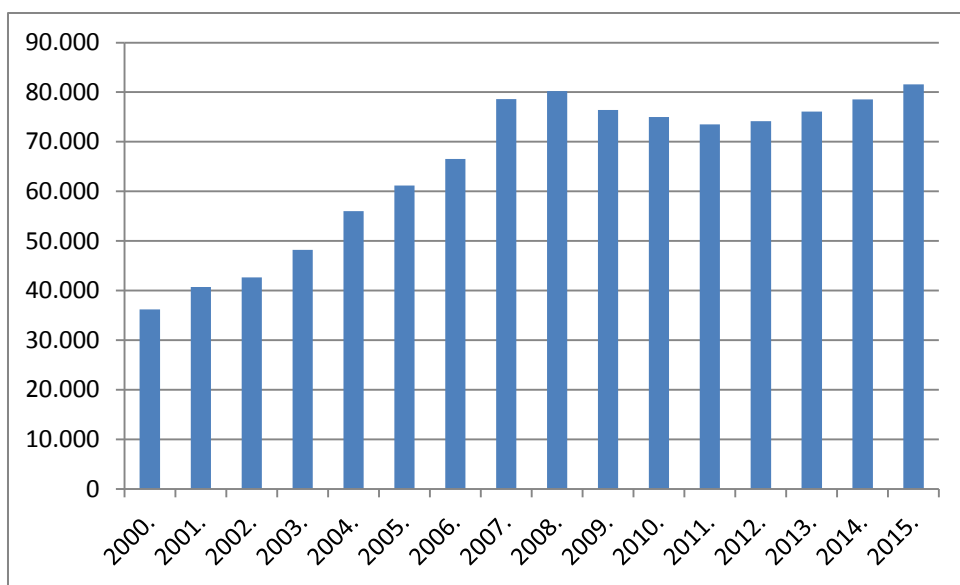
Izvor: Državni zavod za statistiku. Bruto domaći proizvod po županijama od 2000.-2015.
https://www.dzs.hr/Hrv_Eng/Pokazatelji/Bruto_domaci_proizvod.xls (08.05.2018.)

Grafikon 2 pokazuje kako su gospodarski najsnažnije jadranske županije u 2015. bile Primorsko-goranska i Splitsko-dalmatinska županija, a slijedile su Istarska i Zadarska županija. Dubrovačko-neretvanska županija bila je pozicionirana na 5. mjestu po visini realnog BDP-a u odnosu na ostale jadranske županije u 2015., dok su niže pozicionirane

Šibensko-kninska i Ličko-Senjska županija. Udio BDP-a Dubrovačko-neretvanske županije u BDP-u Primorsko-goranske županije kao najbolje pozicionirane jadranske županije po visini realnog BDP-a iznosio je 35% u 2015. Međutim, uzimajući u obzir da jadranske županije nemaju jednak broj stanovnika, znatno precizniji pokazatelj o gospodarskoj snazi je BDP *per capita*.

BDP *per capita* u Dubrovačko-neretvanskoj županiji za razdoblje od 2000.-2015. godine prikazan je grafikonom 3.

Grafikon 3. BDP *per capita* u Dubrovačko-neretvanskoj županiji od 2000.-2015. godine (u kn)

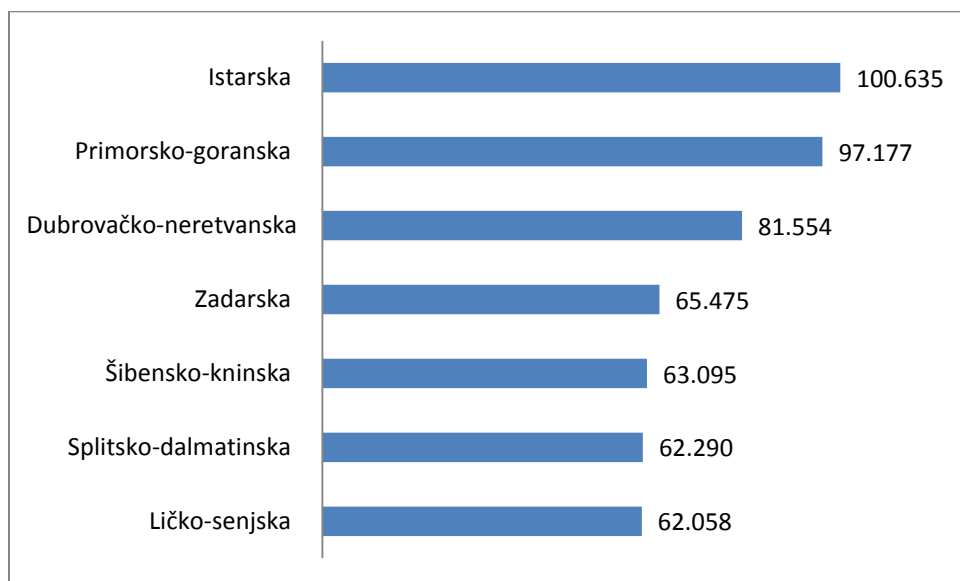
Izvor: Državni zavod za statistiku. Bruto domaći proizvod po županijama od 2000.-2015.
https://www.dzs.hr/Hrv_Eng/Pokazatelji/Bruto_domaci_proizvod.xls (08.05.2018.)

BDP po glavi stanovnika u Dubrovačko-neretvanskoj županiji prati trendove kretanja realnog BDP-a, odnosno kontinuirani trend rasta do 2008., trend pada od 2009.-2011. te trend postupnog oporavka i ponovnog rasta od 2012.-2015. godine. Najviša vrijednost BDP-a po glavi stanovnika u Dubrovačko-neretvanskoj županiji ostvarena je 2015. godine kada je iznosila 81.554 HRK, a najniža 2000. kada je ostvareno 36.179 HRK po glavi stanovnika. Prosječna vrijednost BDP-a po glavi stanovnika u promatranom razdoblju je bila 65.351 HRK. Prosječna godišnja stopa rasta BDP-a *per capita* od 2012.-2015. godine je bila jednaka vrijednosti od 2,40%.

Kako bi se stekao detaljniji uvid u stupanj razvijenosti Dubrovačko-neretvanske županije, a time i općine Orebić, u odnosu na ostale županije iz statističke regije jadranska Hrvatska,

prikazana je usporedba razine BDP-a *per capita* u Istarskoj, Primorsko-goranskoj, Ličko-Senjskoj, Zadarskoj, Šibensko-kninskoj, Splitsko-dalmatinskoj i Dubrovačko-neretvanskoj županiji, a kao reprezentativna godina je odabrana 2015. godina. Komparativna analiza BDP-a *per capita* u jadranskim županijama za 2015. godinu prikazana je grafikonom 4.

Grafikon 4. Komparativna analiza BDP-a *per capita* u jadranskim županijama u 2015. (u 000 kn)

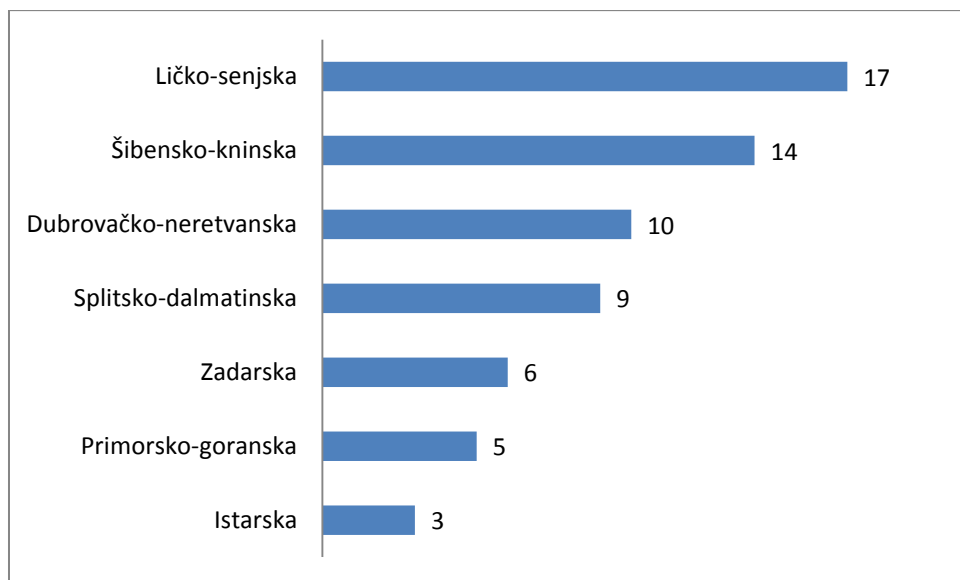
Izvor: Državni zavod za statistiku. Bruto domaći proizvod po županijama od 2000.-2015.
https://www.dzs.hr/Hrv_Eng/Pokazatelji/Bruto_domaci_proizvod.xls (08.05.2018.)

Podaci u grafikonu 4 pokazuju da kriterij BDP-a po glavi stanovnika iskazuje različite rezultate za jadranske županije u odnosu na kriterij realnog BDP-a. Najvišu razinu BDP-a po glavi stanovnika u 2015. godini ostvarila je Istarska županija sa 100.635 kn po glavi stanovnika, zatim primorsko-goranska županija sa 97.177 kn po glavi stanovnika, dok je Dubrovačko-neretvanska županija bila na trećem mjestu po kriteriju BDP-a po glavi stanovnika u 2015. U Dubrovačko-neretvanskoj županiji je u 2015 godini ostvareno ostvarena 81.554 kune po glavi stanovnika. Iza dubrovačke županije bile su pozicionirane Zadarska, Šibensko-kninska, Splitsko-dalmatinska i Ličko-senjska županija. BDP *per capita* pokazuje da se Dubrovačko-neretvanska županija po kriteriju razvijenosti u odnosu na broj stanovnika može pozicionirati uz bok najrazvijenijim jadranskim županijama kao što su Primorsko-goranska i Istarska županija.

2.2. Regionalni indeks konkurentnosti

Važan čimbenik u analizi gospodarstva općine Orebić je regionalni indeks konkurentnosti koji se također izračunava na županijskoj razini. Trendovi iskazani na razini Dubrovačko-neretvanske županije vrijede i za gospodarstvo Orebića kao jedinice lokalne samouprave. Tijelo koje je zaduženo za izradu pokazatelja regionalne konkurentnosti je Nacionalno vijeće za konkurentnost Republike Hrvatske. Konkurentnost je pojam koji se odnosi na okruženje u kojem postoje privlačni i dugoročno održivi uvjeti za kvalitetan život i poslovanje. Regionalni indeks konkurentnosti izračunava se na temelju skupa pokazatelja o kvaliteti poslovnog sektora i okruženja u kojem djeluje poslovni sektor. Jedan od važnih aspekata konkurentnosti na regionalnoj razini je povrat na ulaganje u investicijske projekte. Indeks se izračunava na temelju 116 indikatora i na temelju rezultata anketnog istraživanja u kojem se koristi ukupno 68 indikatora konkurentnosti na županijskoj razini (Jambrač, 2013). Komparativna analiza jadranskih županija prema rezultatima regionalnog indeksa konkurentnosti za 2013. godinu prikazana je u grafikonu 5.

Grafikon 5. Komparativna analiza jadranskih županija prema regionalnom indeksu konkurentnosti u 2013. godini

Izvor: Strategija razvoja općine Orebić. <http://www.orebic.hr/dokumenti/category/78-strategija-razvoja-opcine-orebic.html?download=765:strategija-razvoja-opcine-orebic-nacrt-30-11-2017> (09.05.2018.)

Dubrovačko-neretvanska županija je u 2013. godini pozicionirana na desetom mjestu po razini konkurentnosti u Hrvatskoj (Jambrač, 2013, Strategija razvoja općine Orebić). Sve

jadranske županije ostvarile su bolji rezultat prema navedenom indeksu u odnosu na Dubrovačko-neretvansku županiju s izuzetkom Ličko senjske i Šibensko-kninske županije. Podaci dobiveni na temelju regionalnog indeksa konkurentnosti ukazuju na potrebu kontinuiranog podizanja kvalitete okruženja poslovnog sektora na temelju stvaranja pozitivnih preduvjeta za uspješno poslovanje. Pod tim se podrazumijeva ustroj i djelotvoran rad skupa institucija koje će djelovati kao podrška razvoju poslovanja osobito u segmentu malog i srednjeg poduzetništva koje je temelj i okosnica gospodarskog rasta Dubrovačko-neretvanske županije i općine Orebić u dugoročnom vremenskom razdoblju. Poticanje investicija i daljnji razvoj poduzetničke dinamike te ulaganja u poslovnu infrastrukturu ključni su preduvjeti uspješnog daljnjeg rasta i razvoja općine Orebić. Gospodarstvo općine Orebić potrebno je poticati daljnjim valoriziranjem komparativnih prednosti koje proizlaze iz prirodnih resursa i tradicijske gospodarske osnove utemeljene na poljoprivredi, ribarstvu i održivom pristupu destinacijskom turističkom razvoju (Benić Penava i Matušić, 2012).

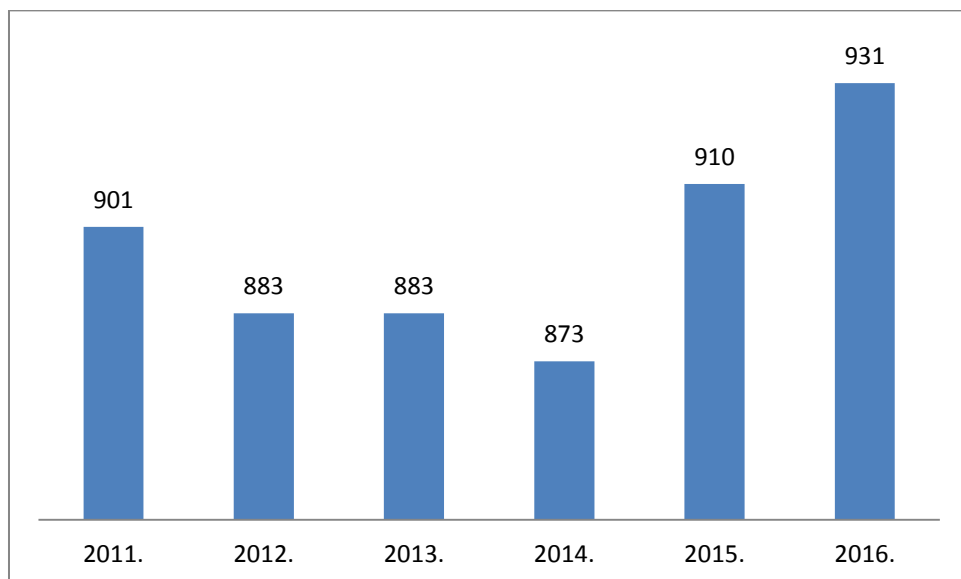
2.3. Tržište rada kao čimbenik gospodarskog razvoja općine Orebić

Tržište rada je važan čimbenik konkurentnosti gospodarstva na razini općine Orebić. U suvremenom okruženju sve više dolazi do značaja stupanj obrazovanosti, specijaliziranosti, kreativnosti i inovativnosti zaposlenika. Te su vještine potrebne za uspješan razvoj malog i srednjeg poduzetništva kao osnove gospodarskog razvoja općine (Udovičić, 2011). Temeljni izvor podataka o tržištu rada je popis stanovništva općine Orebić iz 2011. godine. Sukladno rezultatima navedenog popisa stanovništva, ukupan radni kontingent ili udio radno sposobnog stanovništva u dobi od 15 do 64 godine iznosio je 2.641 osobu ili 64,1% ukupnog broja stanovnika. Udio radno sposobnog stanovništva u ukupnom broj stanovnika općine Orebić bilježi trend opadanja u odnosu na rezultate prethodnog popisa provedenog 2001. godine (Strategija razvoja općine Orebić, 2017). Takav trend govori o povećanju udjela radno nesposobnog stanovništva, pretežno u starijoj životnoj dobi u cjelokupnoj strukturi stanovništva.

Neovisno o tome što je udio radno sposobnog stanovništva u općini Orebić bilježio trend opadanja, rezultati popisa stanovništva iz 2011. godine pokazali su da je broj radno aktivnih stanovnika u Orebiću porastao u odnosu na rezultate prethodno provedenog popisa iz 2001. godine. 2011. godine u Orebiću je registrirana ukupno 1.941 zaposlena osoba, dok je 2001.

godine taj broj iznosio 1.638 osoba (Strategija razvoja općine Orebić, 2017). Trend povećanja broj aktivno zaposlenih osoba u Orebiću nije sukladan pokazateljima na županijskoj i nacionalnoj razini. Povećanje broja radno aktivnih stanovnika je rezultat kontinuiranog ulaganja u stvaranje održive gospodarske osnove općine. Prema Strategiji razvoja općine Orebić (2017), broj zaposlenih osoba u Orebiću je na kraju 2016. godine zabilježio trend rasta od 3,3% u odnosu na 2011. godinu. U istom razdoblju, broj zaposlenih osoba na razini Dubrovačko-neretvanske županije kao i Hrvatske u cjelini je bilježio opadanje. Kretanje broja zaposlenih u općini Orebić od 2011.-2016. godine prikazano je grafikonom 6.

Grafikon 6. Broj zaposlenika u općini Orebić od 2011.-2016. godine

Izvor: Strategija razvoja općine Orebić. <http://www.orebic.hr/dokumenti/category/78-strategija-razvoja-opcine-orebic.html?download=765:strategija-razvoja-opcine-orebic-nacrt-30-11-2017> (09.05.2018.)

Detaljniji uvid u broj zaposlenih u općini Orebić pokazuje da je od 2011. do 2014. godine ukupan broj zaposlenih kontinuirano opadao. Broj zaposlenih 2011. godine iznosio je 901, a 2014. godine 883 zaposlenika. Prosječna godišnja stopa pada broja zaposlenih od 2011. do 2014. godine iznosila je -0,73%. U 2015 godini ukupan broj zaposlenih se povećava na 910, a potom naredne 2016. godine na 931 zaposlenu osobu. Prosječna godišnja stopa rasta broja zaposlenih u razdoblju od 2014.-2016. godine iznosila je 1,15%.

Analiza zaposlenih u općini Orebić s obzirom na kriterij spola u 2001. godini i 2011. godini prikazana u tablici 1.

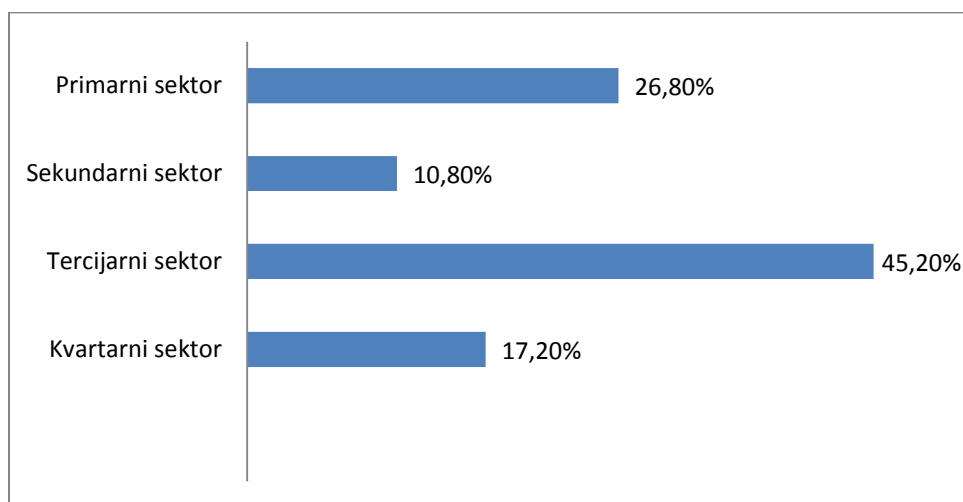
Tablica 1. Analiza broja zaposlenih u Orebiću s obzirom na kriterij spola

Općina Orebić	u %		
	2001.	2011.	Promjena
Ukupno	60,5	74,7	14,2
Muškarci	75,1	84,8	9,7
Žene	46	64,7	18,6

Izvor: Strategija razvoja općine Orebić. <http://www.orebic.hr/dokumenti/category/78-strategija-razvoja-opcine-orebic.html?download=765:strategija-razvoja-opcine-orebic-nacrt-30-11-2017> (09.05.2018.)

Od ukupnog broja muškog stanovništva u općini Orebić u aktivnom radnom odnosu je 2001. godine bilo 75,1% muškaraca i 46% žena. Udio muškaraca na tržištu rada 2011. godine je iznosio 84,8%, a žena 64,7%. Ukupan broj radno aktivnog stanovništva povećan je 2011. u odnosu na 2001. godinu za ukupno 14,2%. Pritom je udio muškaraca na tržištu rada povećan za 9,7%, a udio žena za čak 18,6%.

Sektorska analiza zaposlenosti u općini Orebić pokazatelj je koji povezuje kvantitativne podatke tržišta rada i strukturu gospodarstva na lokalnoj razini. Zaposleni se prema kriterije sektora dijele na zaposlene u primarnom, sekundarnom, tercijarnom i kvartarnom sektoru. Struktura zaposlenika u općini Orebić s obzirom na kriterij sektora prikazana je grafikonom 7.

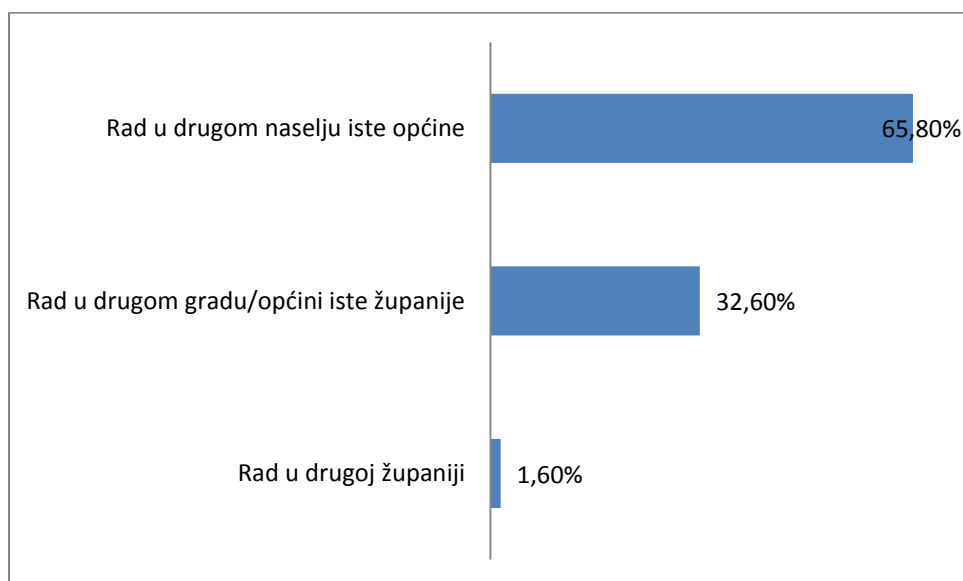
Grafikon 7. Prikaz broja zaposlenih u pojedinim gospodarskim sektorima u općini Orebić u 2011. godini

Izvor: Strategija razvoja općine Orebić. <http://www.orebic.hr/dokumenti/category/78-strategija-razvoja-opcine-orebic.html?download=765:strategija-razvoja-opcine-orebic-nacrt-30-11-2017> (09.05.2018.)

Podaci u grafikonu 7 pokazuju da je većina stanovništva općine Orebić zaposlena u tercijarnom ili uslužnom sektoru što se može objasniti činjenicom da je turizam temeljni pokretač gospodarskog razvoja općine. U primarnom sektoru, pretežno poljoprivrede i ribarstva zaposleno je 26,80% stanovništva, dok je sekundarni sektor poslodavac za 10,80% stanovnika općine. Sekundarni sektor obuhvaća skupinu proizvodnih djelatnosti koje su u općini Orebić organizirane u sklopu malih ili srednje velikih proizvodnih pogona u privatnom vlasništvu. Kvartarni sektor zapošljava 17,40% stanovništva u upravi školstvu i zdravstvu. Značajan problem u strukturi gospodarstva Općine Orebić predstavlja nizak udio zaposlenih u sekundarnom sektoru odnosno pad razine industrijske proizvodnje. Ta je pojava sukladna trendovima na razini hrvatskog gospodarstva u cjelini tijekom tranzicijskog razdoblja (Teodorović i Buturac, 2006), a u općini Orebić se posebno ogleda u vidu propadanja brodogradilišnih poduzeća.

Podaci o migracijama na tržištu rada u općini Orebić prikazani su grafikonom 8 na temelju podataka prikupljenih Popisom stanovništva iz 2011.

Grafikon 8. Migracije na tržištu rada u općini Orebić 2011. godine

Izvor: Strategija razvoja općine Orebić. <http://www.orebic.hr/dokumenti/category/78-strategija-razvoja-opcine-orebic.html?download=765:strategija-razvoja-opcine-orebic-nacrt-30-11-2017> (09.05.2018.)

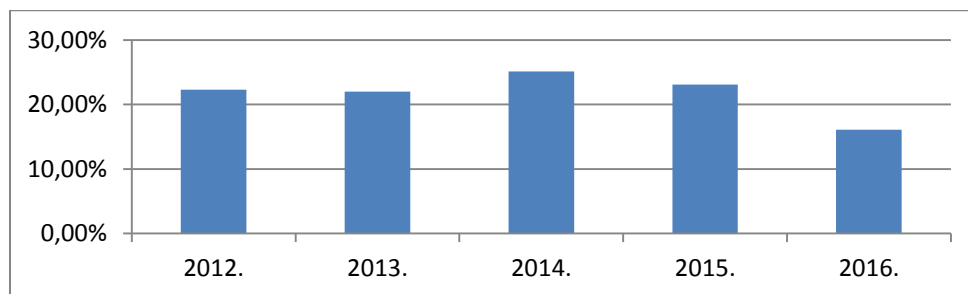
Migracije na tržištu rada se odnose na rad u drugom naselju istog grada ili općine, rad u drugom gradu ili općini iste županije te rad u drugoj županiji. Na razini općine Orebić 65,8% zaposlenih u 2011. radilo u drugom naselju istog grada ili općine, 32,6% zaposlenih

je radilo u drugom gradu ili općini iste županije, a tek 1,6% zaposlenih je radilo u drugoj županiji. Podaci u grafikonu 8 uključivali su samo migracije vezane uz tržište rada unutar granica Republike Hrvatske dok migracije u inozemstvo s ciljem zapošljavanja nisu uključene u analizu. Opći trendovi na razini Republike Hrvatske pokazuju da upravo migracije van nacionalnog teritorija Hrvatske postaju sve zastupljeniji oblik gospodarski uvjetovanih migracija nakon 2013. godine kada je Hrvatska ušla u Europsku uniju (Klempić-Bogadi i Lajić, 2014). U Planu razvoja turizma Pelješca (2011) je istaknuto da već dugi niz godina poluotok Pelješac „karakterizira postupno iseljavanje mlade, radno sposobne i obrazovane populacije, uvjetovana različitim prirodno-geografskim, gospodarskim, infrastrukturnim, a možda i političkim razlozima“. Ta činjenica upućuje na potrebu aktivnog upravljanja demografskim promjenama s ciljem povećanja udjela radno aktivnog stanovništva u općini Orebić te na poluotoku Pelješcu u cjelini.

2.4. Nezaposlenost u općini Orebić

Nezaposlenost nastaje kao posljedica nesklada između ponude i potražnje na tržištu rada pri čemu je ponuda rada veća od potražnje (Obadić, 2004). Nezaposlene osobe su osobe prijavljene hrvatskom zavodu za zapošljavanje u dobi od 15 do 65 godina (Obadić, 2004). Osim kriterija dobi, u definiranju nezaposlenosti važan je i kriterij radne sposobnosti te se nezaposlenim osobama smatraju osobe s potpunom ili djelomičnom radnom sposobnošću koje trenutno nisu u radnom odnosu, ali aktivno traže zaposlenje te su raspoložive za rad (Obadić, 2004). Ukupan broj nezaposlenih osoba u općini Orebić u razdoblju od 2012. do 2016. godine prikazan je grafikonom 9.

Grafikon 9. Ukupan broj nezaposlenih osoba u općini Orebić od 2012.-2016. godine

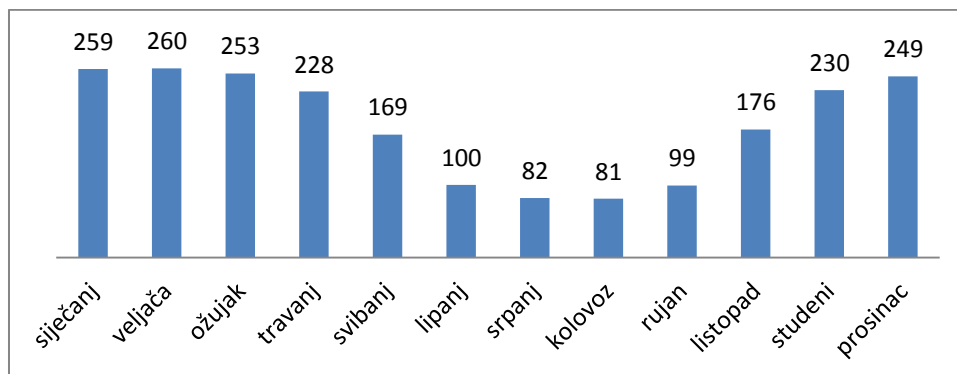
Izvor: Strategija razvoja općine Orebić. <http://www.orebic.hr/dokumenti/category/78-strategija-razvoja-opcine-orebic.html?download=765:strategija-razvoja-opcine-orebic-nacrt-30-11-2017> (09.05.2018.)

Podaci u grafikonu 9. pokazuju da je od 2012. do 2014. godine na području općine Orebić bilježim kontinuiran rast broja nezaposlenih, da bi u 2015. i 2016. nastupio trend opadanja ukupnog broja nezaposlenih na općinskoj razini. Statistički podaci ukazuju na činjenicu da je u općini Orebić stopa nezaposlenosti bila viša u odnosu na prosjek za Dubrovačko-neretvansku županiju što upućuje na zaključak da je nesklad između ponude i potražnje na tržištu rada na razini općine još izraženiji u odnosu na županiju u cjelini (Strategija razvoja općine Orebić, 2017). Poseban problem općine kao i Dubrovačko-neretvanske županije je visoka stopa nezaposlenosti mladih osoba u dobi od 20 do 24 godine te od 25 do 29 godina (Strategija razvoja općine Orebić, 2017).

Kako bi se dugoročno i strateški usmjereno djelovalo na problem nezaposlenosti mladih osoba na razini općine Orebić, nužno je usklađivanje programa obrazovnog sustava s potrebama suvremenog tržišta rada. Na taj način bi se eliminirao problem nedostatka formalnog radnog iskustva kod mladih osoba koji je prepoznat kao jedan od osnovnih uzroka nezaposlenosti navedenih dobnih skupina. Osjetljivu skupinu na tržištu rada u općini Orebić čine i osobe starije životne dobi kod kojih je zamjetan problem zastarijevanja i nekonkurentnosti znanja i vještina koje posjeduju (Strategija razvoja općine Orebić, 2017).

Na kretanje stope nezaposlenosti u općini Orebić značajno utječe i gospodarska struktura općine, odnosno sezonalnost turizma kao glavne gospodarske grane. Kretanja stope nezaposlenosti u pojedinim mjesecima u godini prikazana su na grafikonu 10.

Grafikon 10. Nezaposlenost po mjesecima u općini Orebić (prosječan iznos za razdoblje od 2012.-2016.)

Izvor: Strategija razvoja općine Orebić. <http://www.orebic.hr/dokumenti/category/78-strategija-razvoja-opcine-orebic.html?download=765:strategija-razvoja-opcine-orebic-nacrt-30-11-2017> (09.05.2018.)

Utjecaj sezonalnosti turizma na stopu nezaposlenosti u općini Orebić ogleda se u činjenici da se najniža stopa nezaposlenosti bilježi u kolovozu, dok se najviša stopa nezaposlenosti bilježi u zimskim mjesecima s kulminacijom u veljači. Problem nezaposlenosti na razini općine je potrebno rješavati mjerama koje se odnose na povećanje konkurentnosti tržišta rada kao i mjerama koje se odnose na poticanje razvoja poduzetništva s ciljem otvaranja novih radnih mjesta te samozapošljavanja. Program poticanja poduzetništva je potrebno orijentirati na smanjenje problema sezonalnosti u zapošljavanju, što se može postići ulaganjem u diferencirane poslovne projekte s cjelogodišnjim poslovanjem.

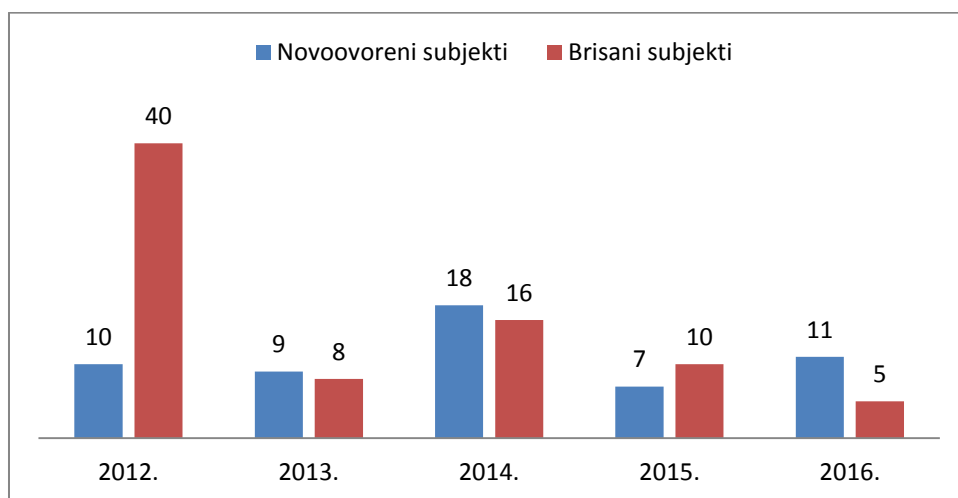
Najveći problem s kojim se općina trenutno susreće je problem nedostatka radne snage u turizmu u ljetnim mjesecima pa tako nastaje paradoksalna situacija jer se s jedne strane općina nastoji izbori uspješno izboriti s problemom nezaposlenosti, a s druge strane zbog iseljavanja mladih dolazi do problema nestašice radnika u vršnim razdobljima ljetne turističke sezone. Očigledno je da je u turističkom sektoru potrebno povećati ukupne materijalne kompenzacije da bi se ublažio odljev sezonskih radnika u inozemstvo.

2.5. Poduzetništvo u općini Orebić

Malo i srednje poduzetništvo i obrtništvo su uz turizam primarni izvori dohotka za stanovnike općine Orebić. Gospodarski rast i razvoj Orebića u budućnosti je, stoga, značajno uvjetovan stvaranjem pozitivne investicijske klime i poticajne klime za daljnji razvoj poduzetništva. Na poduzetništvo i obrtništvo u općini Orebić u promatranom razdoblju od 2012. do 2016. godine su se negativno odradili recesijski trendovi koji su uzrokovali probleme likvidnosti i smanjenje kupovne moći na ciljnom tržištu te povećanje ukupne stope nezaposlenosti (Buturac, Rajh i Teodorović, 2009).

Grafikonom 11 prikazani su trendovi u kretanju broja novoosnovanih i zatvorenih poduzeća na razini odabrane općine.

Grafikon 11. Trendovi u kretanju broja novootvorenih i zatvorenih poduzeća u općini Orebić od 2012. do 2016. godine

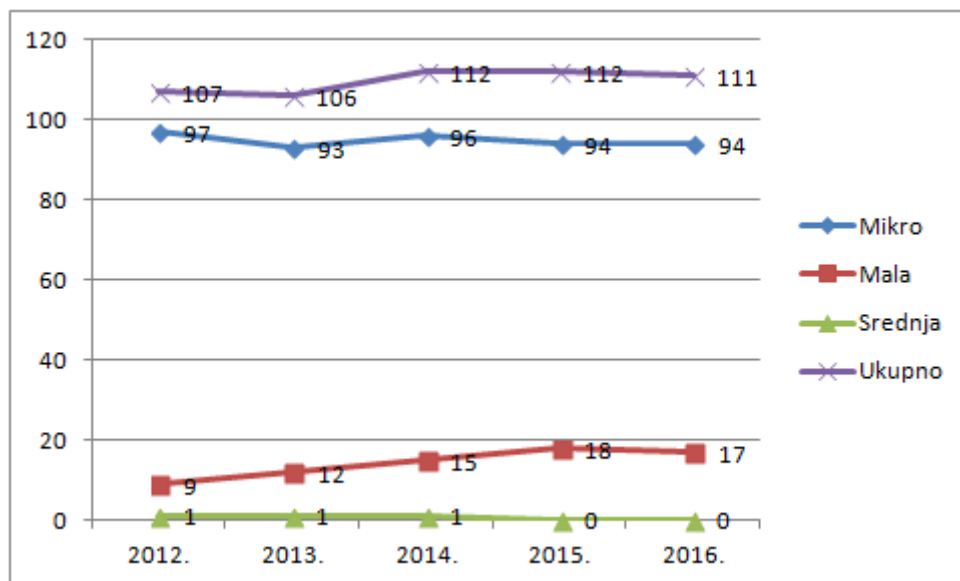

Izvor: Strategija razvoja općine Orebić. <http://www.orebic.hr/dokumenti/category/78-strategija-razvoja-opcine-orebic.html?download=765:strategija-razvoja-opcine-orebic-nacrt-30-11-2017> (09.05.2018.)

Podaci u grafikonu 11 upućuju na zaključak da je 2012. godine zabilježen najveći broj brisanih poduzeća sa sjedištem u općini Orebić. Broj novootvorenih poduzeća iznosio je 10, a broj brisanih poduzeća iz sudskog registra ukupno 40. Razlog negativnim trendovima u poduzetništvu općine jesu recesijska kretanja koja su 2012. godine bila prisutna na razini cjelokupnog gospodarstva u Republici Hrvatskoj. 2013. godine broj novootvorenih izbrisanih poduzeća što se gotovo izjednačava; broj novootvorenih poduzeća iznosio je 9, a brisanih poduzeća 8. 2014. godine u općini Orebić otvoreno je 18 novih poduzeća, a zatvoreno ukupno 16 poduzeća. Broj brisanih poduzeća je u 2015. godini ponovno bio viši od broja novootvorenih; otvoreno je ukupno sedam poduzeća, a zatvoreno njih 10. 2016. godine je došlo do značajnog oporavka te je broj novootvorenih poduzeća iznosio 11, a broj zatvorenih 5.

Podaci o ukupnom broju poduzeća i veličini poduzeća u općini Orebić od 2012. do 2016. godine prikazani su grafikonom 12.

Grafikon 12. Ukupan broj i struktura poduzeća u općini Orebić po kriteriju veličine od 2012.-2016. godine

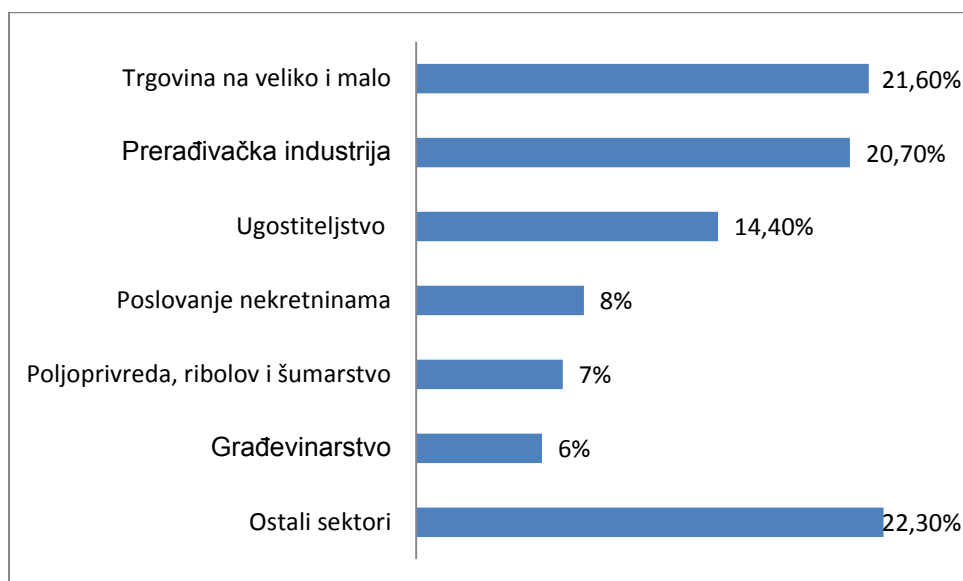

Izvor: Strategija razvoja općine Orebić. <http://www.orebic.hr/dokumenti/category/78-strategija-razvoja-opcine-orebic.html?download=765:strategija-razvoja-opcine-orebic-nacrt-30-11-2017> (09.05.2018.)

Podaci o ukupnom broju poduzeća u općini Orebić u razdoblju od 2012. do 2016. godine prikazani su grafikonom 12. Ukupan broj poduzeća u 2012. godini iznosio je 107, a naredne 2013. godine smanjen je na 106. 2014. i 2015. godine ukupan broj poduzeća u općini Orebić porastao je na 112, a od 2016. godine smanjen je na ukupno 111. S obzirom na kriterij veličine poduzeća, zaključuje se da su općini Orebić prevladavala mikro poduzeća s udjelom od prosječno 86%. Prosječni udio mali poduzeća u ukupnom broju poduzeća u općini Orebić iznosio je 13%, dok je udio srednje velikih poduzeća iznosio zanemarivih 1% i bilježio trend pada u 2015. i 2016. godini. Razlog tome je prelazak jedinog srednje velikog poduzeća u kategoriju malih poduzeća u 2015. godini.

Značajan pokazatelj strukture gospodarstva općine Orebić je razdioba poduzeća s obzirom na gospodarski sektor u kojem posluju. Na temelju podataka o gospodarskom sektoru u kojem posluju postojeća poduzeća u općini Orebić mogu se donijeti zaključci o stupnju diverzifikacije ili raznovrsnosti gospodarske osnove razvoja općine. Sektorska raspodjela poduzeća u općini Orebić za razdoblje u 2016. godini prikazana je u grafikonu 13.

Grafikon 13. Sektorska raspodjela poduzeća u općini Orebić u 2016. godini

Izvor: Strategija razvoja općine Orebić. <http://www.orebic.hr/dokumenti/category/78-strategija-razvoja-opcine-orebic.html?download=765:strategija-razvoja-opcine-orebic-nacrt-30-11-2017> (09.05.2018.)

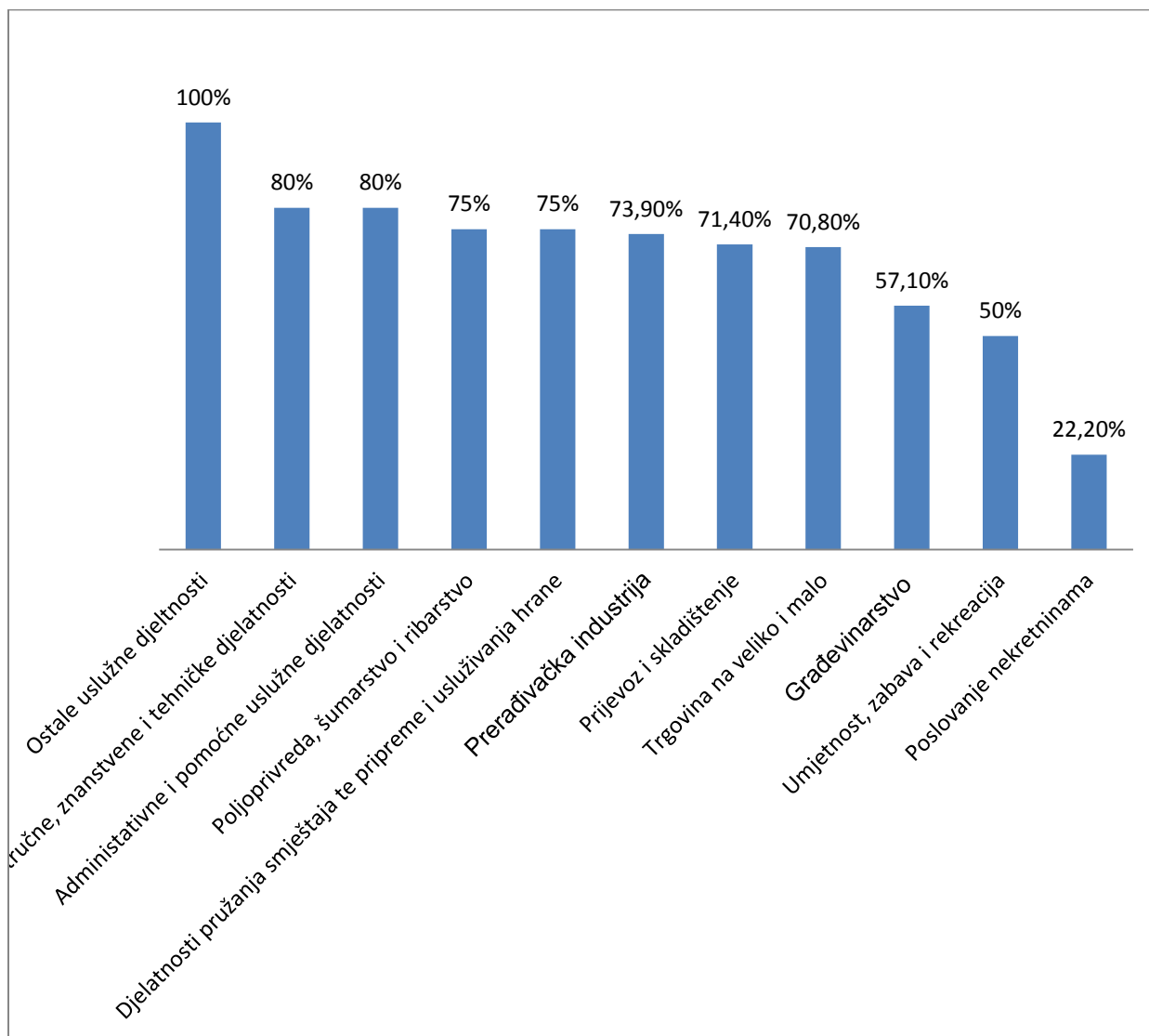
Najveći broj poduzeća u općini Orebić u 2016. godini poslovao je u sektoru trgovina na veliko i malo; od ukupnog broja poduzeća čak 21,6% se bavilo trgovinom. Nakon trgovine na veliko i malo kao najzastupljenijeg sektora, u gospodarstvu općine Orebić je zastupljena prerađivačka industrija. U prerađivačkoj industriji je 2016. godine poslovalo ukupno 23 poduzeća ili 20,7% ukupnog broja poduzeća. Treća najzastupljenija djelatnost gospodarstva općine Orebić je bila ugostiteljstvo s udjelom od 14,4%. Dominacija trgovine kao gospodarske djelatnosti u općini Orebić preslikava stanje ukupnog gospodarstva Republike Hrvatske. Za općinu Orebić je pozitivno to što je u trgovinu razvijena i prerađivačka industrija u znatno većem obujmu u odnosu na hrvatski prosjek. Manje zastupljeni gospodarski sektori u općini Orebić su posredovanje u poslovanju s nekretninama, primarne djelatnosti poljoprivrede i ribarstva, građevinska djelatnost te djelatnost prijevoza i skladištenja (Strategija razvoja općine Orebić, 2017).

Daljnji razvoj Orebića treba temeljiti na poticanju ulaganja u prerađivačkoj industriji jer se na taj način ostvaruje adekvatna valorizacija prirodnih resursa Orebića koji proizlaze iz vinogradarstva, poljoprivrede i ribarstva. Razvojem prerade kao proizvođačke faze u lancu vrijednosti se značajno utječe na povećanje BPP-a na razini općine i na maksimizaciju potencijala koji proizlaze iz komparativnih prednosti analizirane općine. Ulaganjem u proizvodnju i preradu stvara se održivi temelj dugoročnog i uspješnog razvoja općine kao i

temelj za povratak mladog stanovništva koje se sve više iseljava u inozemstvo te je moguće značajno eliminirati negativne posljedice cikličke nezaposlenosti koje izaziva sezonalnost turizma.

Za izradu smjernica o budućem gospodarskom razvoju na prostoru općine Orebić vrlo je važan podatak o udjelu poduzeća dobitaša u pojedinim gospodarskim sektorima. Podaci o poduzećima koja su ostvarila dobit po pojedinom sektoru prikazani su u grafikonu 14.

Grafikon 14. Udio poduzeća dobitaša po pojedinim gospodarskim sektorima u općini Orebić u 2016. godini

Izvor: Strategija razvoja općine Orebić. <http://www.orebic.hr/dokumenti/category/78-strategija-razvoja-opcine-orebic.html?download=765:strategija-razvoja-opcine-orebic-nacrt-30-11-2017> (09.05.2018.)

Sva poduzeća kojima je primarna gospodarska djelatnost *ostale uslužne djelatnosti* ostvarila su dobit u 2016. godini. 80% poduzeća koja se bave stručnim, znanstvenim i tehničkim djelatnostima te administrativnim i pomoćnim uslužnim djelatnostima također su ostvarila dobit. Ukupno 75% poduzeća koja se bave primarnim djelatnostima poljoprivrede šumarstva i ribarstva i tercijarnom djelatnošću ugostiteljstva poslovalo je pozitivno 2016. godine. Udio poduzeća dobitaša u prerađivačkoj industriji iznosio je 73,50%, a poduzeća u trgovini na veliko i malo, poslovala su pozitivno u 70,80% slučajeva. Najniži udjeli poduzeća dobitaša u 2016. godini zabilježeni su u sektorima umjetnost, zabava i rekreacija te poslovanje nekretninama.

Analiza poduzeća dobitaša po pojedinim sektorima u općini Orebić pokazuje da je uz ulaganja u prerađivačkoj industriji potrebno poticati razvoj ostalih uslužnih djelatnosti u turizmu naglaskom za produljenje sezone kako bi se maksimizirali potencijali za ostvarenje dobiti. Pozitivno je što *ostale uslužne djelatnosti* koje su prvenstveno vezane za turizam predstavljaju najznačajniji prodajni kanal za *outpute* iz prerađivačke industrije, a time se ostvaruju potencijali za „nevidljivi izvoz“ domaćih proizvoda i usluga (Rabar i Blažević, 2011). Ulaganje u prerađivačku djelatnost i njezin daljnji razvoj povlači za sobom i optimizaciju poslovanja u poljoprivredi, ribarstvu i šumarstvu jer su to primarni dobavljači u prerađivačkoj proizvodnji. Povezivanjem ovih djelatnosti stvara se lanac vrijednosti koji povezuje tradicijske djelatnosti poljoprivrede i ribarstva sa fazom prerade i prodaje te izvoza kroz turističke i ugostiteljske kanale. Korištenjem dostupnih sredstava iz Europskih fondova, poglavito iz Kohezijskog fonda koji je namijenjen osiguravanju uravnoteženog regionalnog razvoja na razini EU, u općini Orebić je moguće podići zastupljenost znanstvenih, tehničkih i stručnih djelatnosti koje su usmjerena na istraživanje i razvoj, a obično se realiziraju u vidu javno-privatnog partnerstva. S obzirom tradicijsku gospodarsku osnovu u općini, važno je potaknuti ulaganja u istraživanje i razvoj tehnoloških inovacija na području enologije i marikulture.

Preporuke za unaprjeđenje izvozne osnovice u općini Orebić potrebno je poduzeti u što kraćem vremenskom roku i što kvalitetnije kako bi se stvorio integralan proizvod za potrošača koji se u potpunosti temelji na zajedničkom djelovanju sudionika iz različitih faza stvaranja vrijednosti u lokalnoj ekonomiji. Na potrebu za stvaranjem lokalnog lanca vrijednosti osobito utječe negativna činjenica da se odnos između vrijednosti izvoza i uvoza u općini Orebić značajno smanjio na prijelazu iz 2015. u 2016. godinu. Godišnja stopa

smanjenja vrijednosti izvoza u tom razdoblju na razini općine iznosila je -67,60% (detaljnije u Strategiji razvoja općine Orebić, 2017., str. 195).

Da bi se uspješno realizirao lanac vrijednosti koji povezuje poljoprivredu ribarstvo prerađivačku industriju i turizam, nužno je uložiti napor s ciljem privlačenja investitora u djelatnosti iz primarnog gospodarskog sektora. U dosadašnjoj struktura investicija na razini općine Orebić prevladava interes za ulaganjem u prerađivačku industriju te za ulaganjem u djelatnosti vezane uz turizam i ugostiteljstvo (Strategija razvoja općine Orebić, 2017). Ujednačeni i uravnoteženi općinski razvoj moguće je postići samo ukoliko se povećaju i investicije u tradicionalne djelatnosti. S tim ciljem je putem javno-privatnog partnerstva potrebno raditi za kontinuiranom unaprjeđenju inovacijskih sposobnosti u poljoprivredi i ribarstvu, a osobito u području vinogradarstva, enologije i maslinarstva te u području marikulture uzimajući u obzir specifičnost Pelješca kao mikrolokacije za uzgoj školjkaša.

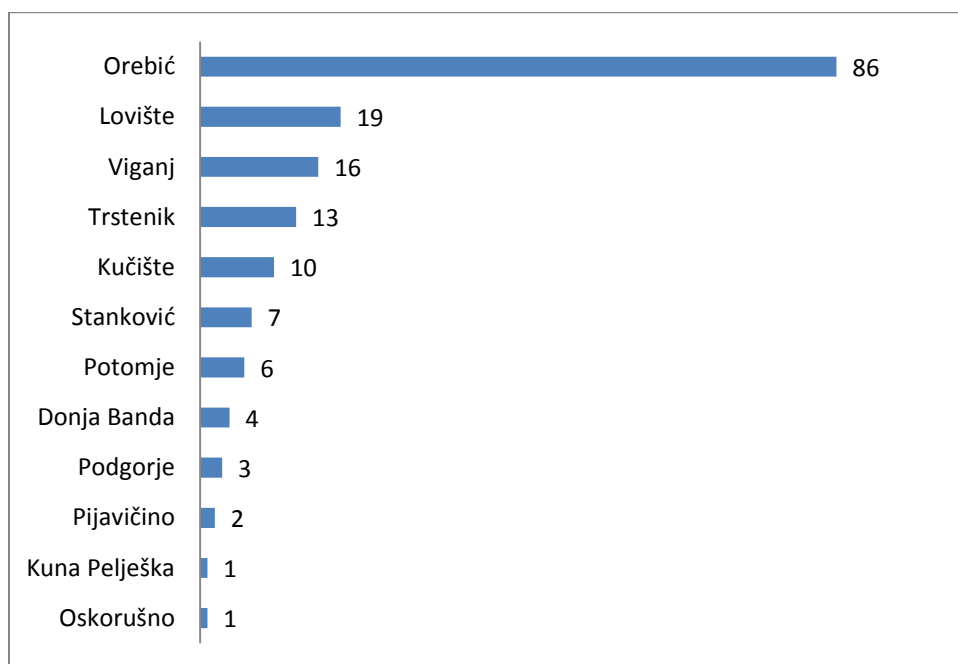
2.6. Obrtništvo u općini Orebić

Obrtništvo podrazumijeva samostalno obavljanje svih dozvoljenih gospodarskih djelatnosti fizičkih osoba koje su punoljetne i pravno sposobne, obavljanje djelatnosti slobodnih zanimanja (odvjetnici, liječnici, prevoditelji i sl.) te obavljanje djelatnosti poljoprivrede (Udovičić, 2011). Obrtništvo i malo i srednje poduzetništvo ključ su gospodarskog razvoja općine Orebić.

U Strategiji razvoja općine Orebić (2017.) je istaknuto da „obrte s obzirom na veličinu, fleksibilnost i mogućnosti češće karakterizira sezonalni karakter poslovanja nego što je slučaj s poduzećima, pa se obrti tako i službeno mogu voditi kao sezonalni. Kao što je spomenuto, navedena pojava i vrsta obrta češća je u priobalnim i turistički razvijenim područjima.“ Analiza broja otvorenih obrta u zimskim i ljetnim mjesecima u pojedinim naseljima u sklopu općine Orebić pokazuje da su sezonske varijacije u broju obrta u općini Orebić minimalne (Strategija razvoja općine Orebić, 2017.)

Podaci o obrtništvu na razini općine Orebić u 2016 godini prikazani su grafikonom 15.

Grafikon 15. Broj obrta u pojedinim naseljima općine Orebić u 2016. godini

Izvor: Strategija razvoja općine Orebić. <http://www.orebic.hr/dokumenti/category/78-strategija-razvoja-opcine-orebic.html?download=765:strategija-razvoja-opcine-orebic-nacrt-30-11-2017> (09.05.2018.)

Podaci u grafikonu 15 pokazuju kako je najveći broj obrta na razini općine Orebić smješten u naselju Orebić. Ukupan udio obrta u naselju Orebić iznosio je 51%. Prema stupnju razvijenosti obrtništva ističu se još i naselja Lovište s ukupnim udjelom od 11% obrta te naselje viganj s ukupnim udjelom od 10% obrta.

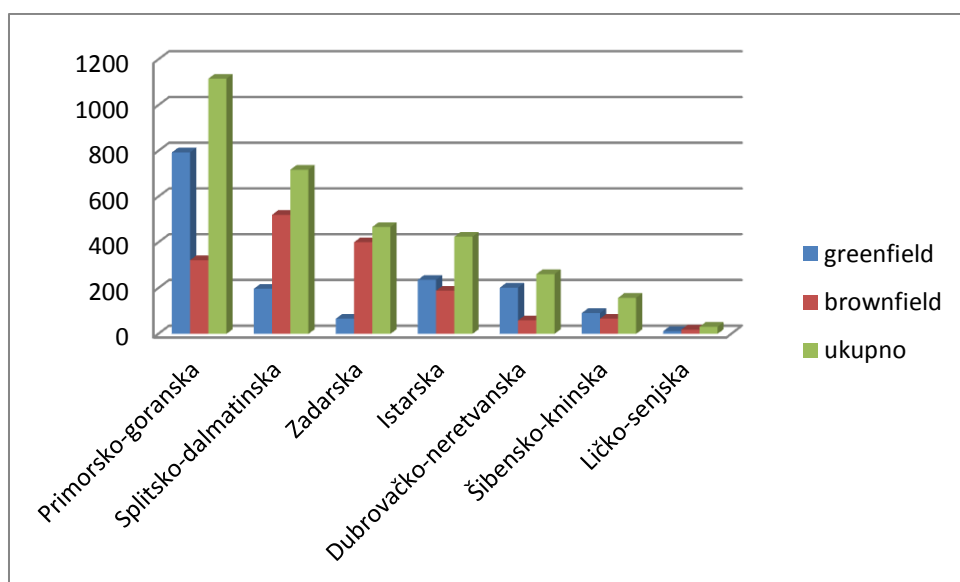
Kako bi se unaprijedio razvoj obrtništva u općini Orebić koriste se aktivne mjere samozapošljavanja od strane Hrvatskog zavoda za zapošljavanje te programi profesionalnog usavršavanja i cjeloživotnog učenja. Važnost takvih programa proizlazi iz činjenice da baza znanja i vještina u suvremenom poslovnom okruženju brzo zastarijeva (Kolaković, 2003). Uz navedene probleme, na razini općine Orebić je važno prepoznati gospodarsku, kulturnu i društvenu ulogu tradicijskih i umjetničkih obrta. To su obrti u kojima osobito dolaze do izražaja zanatske vještine i znanja prenošena usmenom predajom s koljena na koljeno. Danas je u uvjetima industrijske proizvodnje prisutna opasnost od gubitka cjelokupnog nasljeđa sadržanog u tradicijskim i umjetničkim obrtima (Šestan, 2006). Cilj očuvanja tradicijskih i umjetničkih obrta provodi se na razini Hrvatske obrtničke komore te Obrtničkih komora u lokalnim zajednicama. Potreba za valorizacijom i revitalizacijom tradicijskih obrta vezana je uz činjenicu da njihovo umijeće predstavlja vrlo atraktivan segment turističke ponude Orebića i Dubrovačko-neretvanske županije u cjelini.

2.7. Izravna strana ulaganja i infrastrukturna potpora razvoju poduzetništva u općini Orebić

Izravna strana ulaganja odnose na ulaganja inozemnih fizičkih i pravnih osoba u gospodarske aktivnosti određene zemlje. Po završetku Drugog svjetskog rata intenzivira se interes za direktnim stranim investicijama. Pod utjecajem globalizacije dokazi do intenzivnog ulaganja razvijenih zemalja u zemlje u razvoju (brojne tvrtke sele svoje proizvodne kapacitete na područja s jeftinom radnom snagom i značajnim poreznim olakšicama). Domicilne zemlje, uglavnom zemlje u razvoju, žele privući strana ulaganja zbog njihova pozitivnog utjecaja na preživljavanje i rast kompanija. Domicilne zemlje nastoje stvoriti povoljne uvjete za privlačenje izravnih stranih ulaganja. U privlačenju izravnih stranih investicija, značajna je uloga nacionalne vlade koja makroekonomskom politikom stvara uvjete za privlačenje interesa investitora (Sisek, 2005).

Podaci o izravnim stranim ulaganjima se mjere na županijskoj razini pa su u grafikonu 16 prikazani podaci o visini izravnih stranih ulaganja u županijama jadranske Hrvatske prema podjeli na greenfield i brownfield investicije.

Grafikon 16. Visina greenfield i brownfield investicija u županijama jadranske Hrvatske od 2008.-2013. godine

Izvor: Strategija razvoja općine Orebić. <http://www.orebic.hr/dokumenti/category/78-strategija-razvoja-opcine-orebic.html?download=765:strategija-razvoja-opcine-orebic-nacrt-30-11-2017> (09.05.2018.)

Na temelju podataka o strukturi investicija u županijama jadranske hrvatske zaključuje se kako je najviši udio investicija od 35% uložen u Primorsko-goranskoj županiji, a u strukturi investicija u Primorsko-goranskoj županiji prevladavale su *greenfield* investicije. U Splitsko-dalmatinsku županiju je uloženo ukupno 23% vrijednost investicija za razdoblje od 2008. do 2013. godine, a u strukturi su prevladavale *brownfield* investicije. U zadarskoj županiji je vrijednost *brownfield* investicija bila također značajno viša od vrijednosti *greenfield* investicija, pa ta je županija privukla ukupno 15% izravnih stranih ulaganja u promatranom razdoblju, dok je u Istarsku županiju uloženo 13% ukupnog ukupnih ulaganja. Dubrovačko-neretvanska županija nalazila se na petom mjestu po ukupnoj visini privučenih ulaganja u razdoblju od 2008. do 2013. godine. U strukturi ulaganja u dubrovačko neretvansku županiju prevladavale su *greenfield* investicije sa ukupnom vrijednošću od 202,2 milijuna eura, dok je udio *brownfield* investicija bio niži te je iznosio 59 milijuna eura. Dubrovačko-neretvanska županija je u promatranom razdoblju privukla ukupno 261,2 milijuna eura ili 8% ukupnih stranih ulaganja u jadranske županije Republike Hrvatske. Manji iznos investicija od Dubrovačko-neretvanske županije privukle su Šibensko-kninska županija s udjelom od 5% te Ličko-senjska županija s udjelom od 1%.

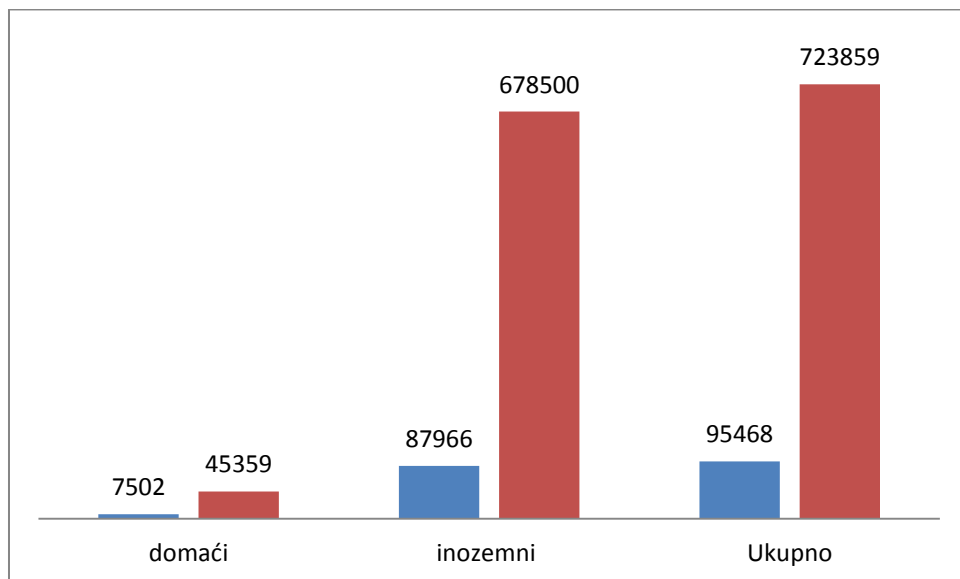
Podaci o visini izravnih stranih ulaganja u Dubrovačko-neretvansku županiju i u općinu Orebić pokazuju da je nužno uložiti dodatne napore privlačenje investitora. Iako se investicijska klima na razini Hrvatske u cjelini ne može cijeliti osobito pozitivnom, prvenstveno zbog visoke razine fiskalnih i parafiskalnih opterećenja (Mihaljek, 2009), zadaćom jedinica lokalne i regionalne samouprave se smatra poticanje i održavanje komunikacije s potencijalnim investitorima s ciljem prezentacije komparativnih prednosti kojima općina ili grad raspoložu. Jednako tako zadaća jedinica lokalne i regionalne samouprave je stvoriti ključne infrastrukturne preduvjete za realizaciju izravnih stranih ulaganja. Značajnu ulogu u privlačenju izravnih stranih investicija i poticanju razvoja poduzetništva na razini regionalne i lokalne samouprave imaju potporne institucije za razvoj poduzetništva i poduzetničke zone (Strategija razvoja općine Orebić, 2017). U Dubrovačko-neretvanskoj županiji je aktivna regionalna razvojna agencija te dvije lokalne razvojne agencije kao i šest poduzetničkih zona, dok u općini Orebić zasada (2018.) nije organizirana infrastrukturna podrška razvoju poduzetništva i poticanju izravnih stranih ulaganja te ključno promišljati osnivanje lokalne poduzetničke zone s ciljem učinkovitije realizacije lanca vrijednosti na razini lokalne, općinske ekonomije.

2.8. Turizam u općini Orebić

Općina Orebić kao i cjelokupan poluotok Pelješac ima dugu tradiciju u turizmu i s turizmom povezanim djelatnostima. Razvoju turizma na razini općine Orebić pogodovali su iznimno povoljni prirodni i kulturno - povijesni čimbenici, koji predstavljaju značajne turističke resurse i atrakcije navedenog područja. Od prirodnih resursa je potrebno izdvojiti povoljne klimatske uvjete, estetski visokovrijedan krajobraz i čistoću okoliša, dok je specifična kulturno-povijesna atrakcija Orebića sadržana u kapetanskim kućama, povijesnim ljetnikovcima koji upućuju na pomorsku tradiciju naselja i predstavljaju značajnu turističku atrakciju. Smještajna i ugostiteljska ponuda u općini Orebić uglavnom se temelji na ponudi apartmana soba i pansiona, odnosno privatnog smještaja, a hotelska ponuda smještaje i prehrane nudi se u objektima Orsan i Bellevue (Strategija razvoja općine Orebić, 2017). Značajan problem u razvoju turizma predstavlja neadekvatna uređenost prometnih čimbenika na razini Dubrovačko-neretvanske županije pa tako i poluotoka Pelješca. Taj problem osobito dolazi do izražaja u vršnim razdobljima ljetne turističke sezone. Pozitivno je što se u relativnoj blizini poluotoka Pelješca nalaze dvije zračne luke, Resnik u Splitsko-dalmatinskoj županiji i Čilipi u Dubrovačko-neretvanskoj županiji, no nedostatak je slaba kvaliteta cestovne povezanosti jer poluotok s ostatkom Hrvatske povezuju samo lokalne ceste i jadranska magistrala D8 koja ne može biti jedini nositelj ukupnih turističkih tokova u Orebiću i drugim destinacijama Dubrovačko-neretvanske županije. U skladu s tim planira se realizacija projekta izgradnje pelješkog mosta (Radić i sur., 2009). Jednako tako važno je povećati učestalost trajektna linija koje povezuju Orebić (Pelješac) s Pločama kao i susjednim otocima.

Temeljni podaci o turističkom tokovima, konkretno o broju dolazaka i noćenja turista na razini općine Orebić te podaci o strukturi smještajnih kapaciteta prikazani su u narednim grafikonima. U grafikonu 17 predstavljeni su podaci o turističkim dolascima i noćenjima u općini Orebić u 2016. godini.

Grafikon 17. Turistički dolasci i noćenja u općini Orebić u 2016. godini

Izvor: Državni zavod za statistiku. Turistički dolasci i noćenja u općini Orebić u 2016. godini.
https://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2016/04-03-02_01_2016.htm (10.05.2018.)

U 2016. godini je u Općini Orebić zabilježeno ukupno 95 468 turističkih dolazaka; od čega je 7 502 dolaska domaćih gostiju te 87 966 dolazaka inozemnih gostiju. Ukupan broj noćenja turista u općini Orebić iznosio je 723 859, od čega su inozemni turisti ostvarili 678 500 noćenja, a domaći turisti 45 359 noćenja. Na temelju podataka u grafikonu 17, u tablici 2 je prikazan prosječan broj boravka domaćih i inozemnih turista u općini Orebić.

Tablica 2. Prosječan broj dana boravka turista u općini Orebić u 2016. godini

	domaći	inozemni	Ukupno
Dolasci	7502	87966	95468
Noćenja	45359	678500	723859
Broj dana zadržavanja	6,05	7,71	7,58

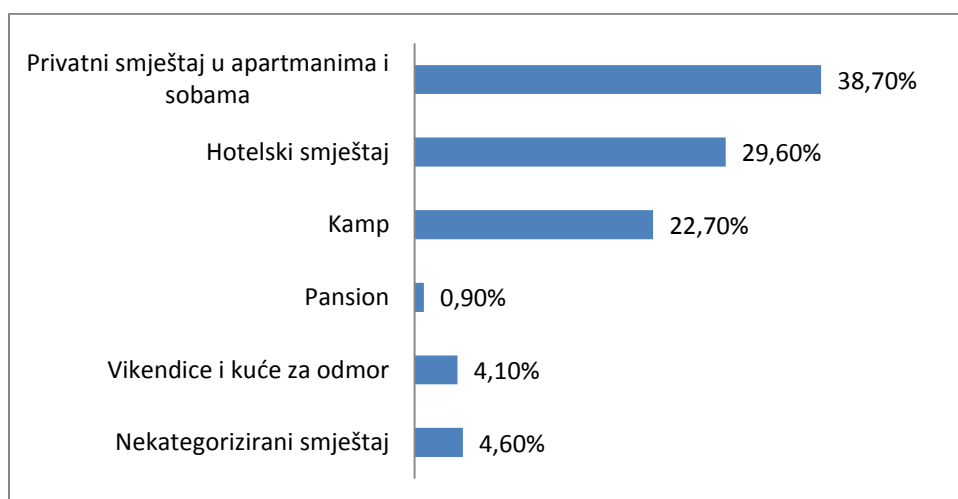
Izvor: Državni zavod za statistiku. Turistički dolasci i noćenja u općini Orebić u 2016. godini.
https://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2016/04-03-02_01_2016.htm (10.05.2018.)

Podaci u tablici 2 pokazuju da je prosječan broj dana zadržavanja domaćih turista u općini Orebić iznosio 6,05 dana, a inozemnih 7,71 dan. Prosječan broj dana zadržavanja turista u

općini Orebić u 2016. godini iznosio je 7,58 dana. Taj podatak ukazuje na činjenicu da je Orebić prvenstveno destinacija boravišnih turizma s naglaskom na turističku ponudu usmjerenu na kupališne goste. Ostali oblici turizma u Orebiću su eno-gastronomski, ekološki i kulturni turizam (Plan razvoja turizma Pelješca, 2017).

Podaci o strukturi smještajnih kapaciteta u općini Orebić imaju osobitu relevantnost iz razloga što se na temelju tih podataka mogu iznijeti zaključci o postojećem stupnju konkurentnosti smještajnih jedinica Orebića te donijeti smjernice za unaprjeđenje konkurentnosti ponude smještajnih kapaciteta. Grafikonom 18 je prikazana struktura smještajnih kapaciteta u Orebiću u 2016. godini.

Grafikon 18. Struktura smještajnih kapaciteta u Orebiću u 2016. godini

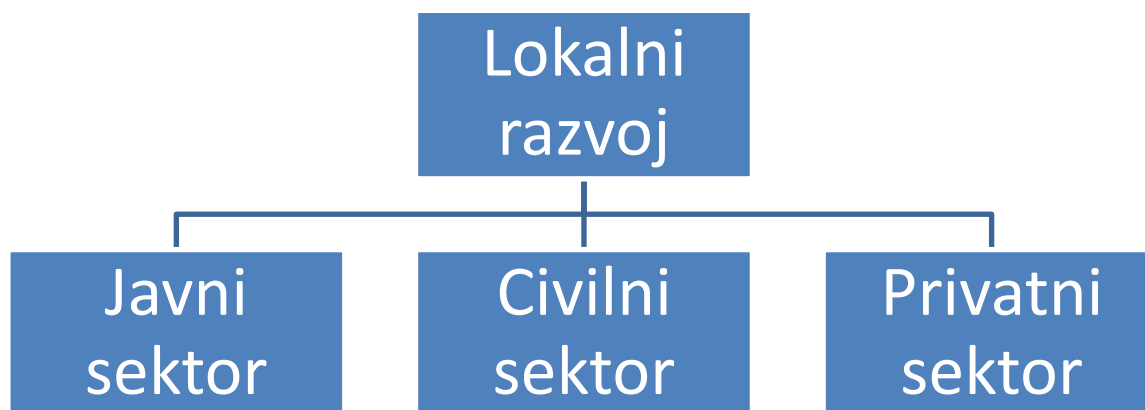
Izvor: Državni zavod za statistiku. Turistički dolasci i noćenja u općini Orebić u 2016. godini. https://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2016/04-03-02_01_2016.htm (10.05.2018.)

Podaci u grafikonu 18 pokazuju da je u strukturi smještajnih kapaciteta u općini Orebić 2016. prevladavao privatni smještaj u apartmanima i sobama s udjelom od 38,70%. Udio postelja u hotelskom smještaju iznosio je 2016. godine 29,60%, dok su smještajne jedinice u kampovima bilježile udio od 22,70%. Ponuda postelja u pansionima iznosila je 0,90%. U ostale kategorije smještaja mogu se ubrojiti vikendice i kuće za odmor udjelom od 4,10% te nekategorizirani smještaj s udjelom u 4,60%. Prosječna razina kvalitete ponude smještajnih jedinica u općini Orebić iznosi tri zvjezdice što upućuje na potrebu za dodatnim ulaganjima s ciljem podizanja razine kvalitete smještaja jer Orebić ima značajne potencijale u privlačenju gostiju visoke platežne moći i razvoju elitnog turizma ukoliko se osigura kontinuiran rad na obogaćenju turističkih sadržaja.

3. INSTITUCIONALNI I RAZVOJNI OKVIR OPĆINE OREBIĆ

U razvojnom okviru općine Orebić ključno je osigurati djelovanje triju sektora, a to su javni civilni i privatni sektor (Strategija razvoja općine Orebić, 2017) kako je prikazano na slici 2. Temeljna institucija koja je zadužena za osiguranje zaštite interesa lokalnog stanovništva i podizanje razine kvalitete života je općina Orebić. U sklopu općine se osigurava briga za ključna infrastrukturna pitanja te se osigurava obavljanje djelatnosti od javnog interesa poput pružanja usluga iz obrazovnog i zdravstvenog sektora, vatrogastva, civilne zaštite i komunalnih djelatnosti. Definiranje misije i vizije te strateških ciljeva te načina postizanja strateških ciljeva na lokalnoj razini također je zadaća općine kao primarne jedinice lokalne samouprave, međutim pitanja strateškog razvoja općina u cjelini moraju se donositi u dijalogu i suradnji s ključnim partnerima iz civilnog i privatnog sektora. Pitanja vezana uz gospodarski razvoj općine realiziraju se u suradnji jedinice regionalne samouprave, Dubrovačko-neretvanske županije te regionalne razvojne agencije koja ima savjetodavnu, administrativnu te koordinacijsku ulogu u upravljanju projektima važnim za gospodarski, društveni, kulturni i opći održivi razvoj općine.

Slika 2. Dionici u razvoju općine Orebić

Izvor: izrada autora

Razvoj civilnog sektora osigurava participativno odlučivanje građana o ključnim pitanjima razvoja na razini općine, pa se zaključuje da civilni sektor djeluje kao instrument osiguranja demokratskih načela o upravljanju u praksi (Koprić, 2005). Težnja za aktivnim sudjelovanjem građana u odlučivanju prepoznata je na razini Europske unije te se sustavno

potiče kroz projekte sufinanciranja razvoja civilnog društva putem udruga građana. Općina Orebić slijedi načela Europske unije kada je u pitanju participativno odlučivanje građana te iz proračunskih sredstava sufinancira rad udruga civilnog društva na lokalnoj razini. Zadaća općina Orebić je aktivnije promoviranje udruživanja građana s obzirom da je u općini 2017. bila registrirana tek 71 udruga, a u Dubrovačko neretvanskoj županiji je ukupan broj udruga bio tek nešto niži od 2000. O motiviranosti građana za aktivnim sudjelovanjem u gospodarskom razvoju općine govori činjenica da se čak petina registriranih udruga bavi pitanjima gospodarstva (Strategija razvoja općine Orebić, 2017).

Sudionici iz privatnog sektora zasebno i samostalno ne mogu ostvariti značajan doprinos u pogledu gospodarskog i cjelokupnog razvoja općine te stoga udruživanje u udruge, zadruge i klastere neophodno za usvajanje modela lokalnog ekonomskog razvoja. Lokalni ekonomski razvoj je koncept čija je primjena preporučena na razini Europske unije i podrazumijeva da inicijativu razvoja trebaju predvoditi upravo najniže jedinice vlasti, dakle jedinice lokalne i regionalne samouprave jer se one u izravnom kontaktu s građanima, najbolje su upoznate s potrebama lokalnog stanovništva i sukladno tome mogu optimalno zadovoljiti specifične potrebe zajednice uz preduvjet da je osiguran potreban stupanj fiskalne decentralizacije koja smanjuje ovisnost nižih razina uprave o središnjoj upravi (Koprić, 2005).

Zadaća svih tijela javnog sektora je promicati sudjelovanje svih dionika u pitanjima rasta i razvoja. Na razini općine odluke donose općinski načelnik i općinsko vijeće u koordinaciji za tijelima regionalne samouprave. Inicijativa građana i privatnog sektora osigurana je i kroz djelovanje mjesnih odbora (Strategija razvoja općine Orebić, 2017). Učinkovit razvojni okvir općine razvija se na temelju kulture dijaloga i kompromisa. Tako svi zainteresirani dionici sudjeluju u donošenju misije i vizije razvoja te kroz udruge su-odlučuju o strateškim ciljevima razvoja i načinima njihova postignuća. Suradnički pristup je temelj uravnoteženog razvoja jer se njima izbjegava problem konflikta interesa ili eventualno pogodovanja pojedinim interesnim skupinama.

Sinergijski pristup u osiguranju gospodarskog rasta i razvoja općine Orebić osigurava se kroz ustroj i djelovanje lokalne akcijske grupe (LAG) Te kroz rad lokalnih akcijskih grupa u ribarstvu (F-LAG). “Sredstva za provođenje razvojnih politika koje su oblikovali građani kroz sustav LAG-ova i F-LAG-ova osiguravaju se iz Programa Ruralnog razvoja i Operativnog programa za pomorstvo i ribarstvo, jer su obvezni dijelovi tih programa EU-a” (Grbavac,

2017). O učinkovitosti djelovanja lokalnih akcijskih grupa na razini općine Orebić i uspješnosti u procesu privlačenja sredstava iz programa ruralnog razvoja i operativnog programa za pomorstvo i ribarstvo, ovisi uspješnost same realizacije strateških razvojnih pitanja u gospodarstvu.

Dostupnost financijskih sredstava iz programa Europske unije premošćuje najznačajniji problem s kojim se susreću jedinice lokalne samouprave u Republici Hrvatskoj, a to je nedostatak financijskih sredstava. U Orebiću djeluje lokalna akcijska grupa LAG-5 koja obuhvaća područja Dubrovačkog primorja, Pelješca, Mljeta, Korčule i Lastova s 12 jedinica lokalne samouprave. Prva je koja je osnovana u Dubrovačko-neretvanskoj županiji, u njejoj skupštini je 80 članova iz privatnog, civilnog i javnog sektora (Dajak, 2015). U lokalnoj razvojnoj strategiji LAG-5 za razdoblje od 2016. do 2020. godine definirani su prioritetni strateški ciljevi gospodarskog razvoja općine Orebić i ostalih jedinica lokalne samouprave koje sačinjavaju lokalnu akcijsku grupu.

Ti su ciljevi “razvoj konkurentne tržišno orijentirane i održive poljoprivredne proizvodnje, jačanje nepoljoprivrednih djelatnosti i poboljšanje kvalitete života ruralnog stanovništva, zaštita okoliša i jačanje kapaciteta područja LAG-a” (Lokalna razvojna strategija općine Orebić od 2016. do 2010). Usvajanje koncepta „razvoja odozdo” koji se temelji na sudjelovanju građana u odlučivanju važan je poticaj za budući uspješan razvoj općine Orebić te su osnivanjem grupe LAG-5 ostvareni ključni institucionalni, kadrovski i financijski preduvjeti za održivi i uravnotežen razvoj.

4. PRORAČUN OPĆINE OREBIĆ

Proračun općine Orebić ima tri ključna dijela, a to su Račun prihoda i rashoda, Račun zaduživanja ili financiranja te podatak o Neto zaduživanju/financiranju. U tablici 3 su prikazani elementi Računa prihoda i rashoda u općini Orebić u 2017. godini.

Tablica 3. Račun prihoda i rashoda u općini Orebić u 2017. godini

Račun prihoda i rashoda	2017.
Prihodi od poslovanja	15.062.000
Prihodi od prodaje nefinancijske imovine	5.567.500
UKUPNI PRIHODI	20.629.500
Rashodi poslovanja	15.572.000
Rashodi za nabavu nefinancijske imovine	8.321.200
UKUPNI RASHODI	23.893.200
RAZLIKA – MANJAK	-3.263.700

Izvor: <http://www.mfin.hr/hr/lokalna-samouprava> (10.05.2018.)

Ukupni prihodi u općini Orebić u 2017. godini iznosili su 20.629,50 kn te se mogu podijeliti na prihode od poslovanja (porezne i neporezne prihode) i prihode od prodaje nefinancijske imovine. Prihodi od poslovanja sačinjavali su 73% ukupnih prihoda u 2017. godini dok su prihodi od prodaje nefinancijske imovine sudjelovali ukupnim prihodima s udjelom od 27%. Ukupni rashodi lokalnog proračuna općine Orebić u 2017. godini iznosili su 23.893,20 kn. Rashodi poslovanja iznosili su 66% vrijednosti ukupnih rashoda, a ostali rashodi s udjelom od 34% su bili rashodi za nabavu nefinancijske imovine. U 2017 godini ostvaren je proračunski manjak na razini općine Orebić jer su proračunski rashodi bili veći od ukupnih proračunskih prihoda za 3.263,70 kn.

U tablici 4 su prikazani elementi računa zaduživanja /financiranja. Osnovni elementi računa zaduživanja su primici od financijske imovine i zaduživanja te izdaci za financijsku imovinu i otplate zajmova. Razlika između primitaka od financijske imovine i zaduživanja i zadataka za financijsku imovinu i otplate zajmova je pokazatelj neto zaduživanja, odnosno financiranja. U računu zaduživanja je iskazani podatak o udjelu u vlastitog financiranja općine Orebić u ukupno financijskoj konstrukciji za 2017. godinu.

Tablica 4. Račun zaduživanja/financiranja u općini Orebić u 2017. godini

Račun zaduživanja	2017.
Primici od financijske imovine i zaduživanja	2.421.000
Izdaci za financijsku imovinu i otplate zajmova	16.800
Neto zaduživanje/financiranje	2.404.200
Vlastiti izvor	859.000

Izvor: <http://www.mfin.hr/hr/lokalna-samouprava> (10.05.2018.)

Ukupni primici od financijske imovine i zaduživanja u općini Orebić u 2017. godini iznosili su 2.421.000 kn, a ukupni izdaci za financijsku imovinu i otplate zajmova 16.800,00 kn. Pokazatelj neto zaduživanja/financiranja u općini Orebić u 2017. godini iznosio je 2.404.200 kn, od čega je općina iz vlastitih sredstava izdvojila 859.000 kn ili 36%. Na temelju udjela vlastitog financiranja u ukupnom neto zaduživanju općine, zaključuje se da je općina imala visok stupanj zaduženosti od 74%, a daljnja neto zaduživanja nisu planirana u 2017. godini.

Smanjenje proračunskog deficita u općini Orebić potrebno je osigurati putem smanjenja rashoda poslovanja s obzirom da su navedeni rashodi prelazili visinu prihoda od poslovanja u 2017. godini. Jednako tako je nužno smanjiti rashode za nabavu nefinancijske imovine jer su oni značajno prelazili visinu prihoda od prodaje nefinancijske imovine, za ukupno 2.753.700 kn i temeljna su stavka koja je uzrokovala proračunski deficit 2017. Smanjenje rashodovne strane proračuna treba biti prioritet lokalne vlasti u općini Orebić, prvenstveno iz razloga što bi se daljnjim inzistiranjem na povećanju javnih prihoda porezne i neporezne prirode moglo utjecati na dodatno smanjenje konkurentnosti u poslovnom sektoru, poglavito u malom i srednjem poduzetništvu. Povećanjem izdataka za javne prihode bi se značajno ugrozila temeljna osnova gospodarskog rasta i razvoja odabrane općine.

5. SWOT ANALIZA

SWOT analiza je strateški instrument kojom se utvrđuju snage slabosti prilike i prijetnje na razini jedinica lokalne samouprave Orebić. Snage i slabosti proizlaze iz unutarnjeg okruženja, a prvenstveno iz financijskih, kadrovskih i organizacijskih, prirodnih, političko-pravnih, ekonomskih, društvenih, demografskih i tehnoloških značajki općine. Prilike i prijetnje proizlaze iz vanjskog okruženja na koje jedinica lokalne samouprave ne može utjecati, već im se mora prilagoditi. Prilike i prijetnje u analizi gospodarstva općine se najčešće odnose na čimbenike u političkom i pravnom, demografskom, prirodnom i tehnološkom okruženju te značajkama tržišta. Cilj SWOT analize gospodarstva općine Orebić je uvidjeti na koji način unutarnjim snagama nadići slabosti te kako iskoristiti prilike u vanjskom okruženju tablica nadišle identificirane prijetnje (Buble, 2005). SWOT analiza gospodarstva općine Orebić prikazana je u tablici 5.

Tablica 5. SWOT analiza gospodarstva općine Orebić

Snage	Slabosti
• prirodni resursi kao komparativna prednost općine Orebić u poljoprivredi, ribarstvu i turizmu • jedinstvena prirodna turistička atrakcijska osnova • kapetanske kuće kao kulturno povijesna atrakcija u turizmu • jedinstvena mikrolokacija i <i>know-how</i> u uzgoju školjkaša • visok stupanj razvijenosti prerađivačke industrije u malom poduzetništvu • razvijena turistička infrastruktura (biciklističke i pješačke staze, uređena plaža) • tradicija brodogradnje • kapaciteti u eno- gastronomskom turizmu (kušaonice vina i maslinova ulja) • participativan pristup razvoju kroz suradnju javnog, privatnog i civilnog sektora u LAG-5 grupi	• usitnjena vlasnička struktura na poljoprivrednim posjedima • neadekvatan stupanj tehnološke razvijenosti prerade u poljoprivredi i ribarstvu • nepovoljna obrazovna struktura poduzetnika u primarnom gospodarskom sektoru • neiskorištenost promotivnih potencijala koji proizlaze iz zaštite proizvoda oznakom geografskog porijekla i izvornosti • nedostatak sezonske radne snage u turizmu u ljetnoj sezoni • sezonalnost turizma • visoka opterećenja na prometnu i komunalnu infrastrukturu u ljetnim mjesecima

Prilike	Prijetnje
• Financijska potpora iz fondova Europske unije orijentirana na postizanje uravnoteženog gospodarskog razvoja • rast potražnje za selektivnim oblicima turizma naglaskom na eno gastronomski i elitni turizam • razvoj ekološke svijesti građana i potražnje za organski uzgojenim poljoprivrednim proizvodima • Povezivanje poljoprivrede ribarstva i turizma u jedinstveni lanac vrijednosti lokalne ekonomije • aktivne mjere zapošljavanja i i poticanje samozapošljavanja od strane hrvatskog zavoda za zapošljavanje • potencijal izgradnje pelješkog mosta	• negativni demografski trendovi naglaskom na starenje i iseljavanje stanovništva • nedostatna ažurnost u rješavanju imovinsko-pravnih pitanja • visoki fiskalni i parafiskalni nameti za male i srednje poduzetnike • visoke obveze za poreze i doprinose na plaće radnika • nekonkurentnost turizma uslijed visoke stope opterećenja poreza na dodanu vrijednost • migrantske krize kao potencijalni uzrok poremećaja u potražnji na turističkom tržištu

Izvor: izrada autora

SWOT analiza pokazuje da su najznačajnije snage na kojima se treba temeljiti gospodarski rast i razvoj općine Orebić komparativne prednosti koje proizlaze iz prirodnih resursa u poljoprivredi ribarstvu i turizmu. To se osobito odnosi na prednosti u razvoju vinogradarstva i vinarstva te na uzgoj školjkaša po kojima je poluotok Pelješac osobito poznat. Na razini općine Orebić su izgrađeni značajni turističke infrastrukturni potencijali kao što su biciklističke i pješačke staze, vinske ceste i sl. Turizam je prodajni kanal za prerađivačku industriju, osobito za vino i maslinovo ulje kroz ponudu kušaonica i ugostiteljskih objekata. Značajnu snagu u općini Orebić predstavlja tradicija, iskustvo i reputacija u djelatnosti male brodogradnje koja ima snažne izvozne mogućnosti. Puno ostvarenje potencijala koji proizlaze iz prirodnih resursa ograničeno je visokim stupnjem usitnjenosti i fragmentiranosti poljoprivrednih zemljišta. Usitnjena vlasnička struktura zemljišta onemogućuje učinkovito ostvarenje ekonomije obujma i profitabilnosti poljoprivredne proizvodnje (Dolanski, Husnjak i Mustač, 2003). Slabost koja dodatno otežava optimalan razvoj poljoprivredne proizvodnje je i spor proces rješavanja imovinsko-pravnih odnosa, a taj problem uzrokuje nedovoljnu stopu iskorištenosti dostupnog obradivog poljoprivrednog zemljišta. Nedostatak radne snage u turizmu i sezonalnost turizma slabosti su koje značajno usporavaju gospodarski rast u Orebiću kao i visok stupanj opterećenja na prometnu infrastrukturu tijekom ljetne turističke sezone. Razvoj inicijativa za produljenje turističke

sezone i povećanje visine plaća u turizmu neophodan je čimbenik održivog razvoja. Profitabilnost i produktivnost u primarnom gospodarskom sektoru i sektoru prerade nije na optimalnoj razini iz dva razloga; poduzetnici u primarnom gospodarskom sektoru nemaju dovoljan stupanj obrazovanja te ne raspolažu visokotehnološki proizvodnim kapacitetima.

Prepoznate slabosti gospodarstva u općini Orebić moguće je učinkovito ukloniti zahvaljujući brojnim prilikama u vanjskom okruženju. Te se prilike prvenstveno odnose na dostupnost financijske potpore razvoju iz sredstava fondova Europske unije s naglaskom na sredstva iz kohezijskog fonda. Prijavom na natječaje iz fondova Europske unije i osiguranjem adekvatnih resursa i institucionalnih kapaciteta za provedbu razvojnih projekata kroz LAG-5 moguće je eliminirati slabosti vezane uz neadekvatno obrazovanje i stupanj tehnološke razvijenosti poljoprivredne proizvodnje i prerade te sustavno ulagati u podizanje razine kvalitete turističkih sadržaja. Na taj je način moguće iskoristiti potencijale koji proizlaze iz visoke potražnje za eno-gastronomskim i elitnim turizmom te potencijale koji su vezani uz rastuću ekološku svijest građana. Na temelju sufinanciranja razvoja iz sredstava Europske unije i iskorištavanja aktivnih mjera zapošljavanja i samozapošljavanja od strane HZZ-a moguće je potaknuti novi ciklus zapošljavanja na razini općine te utjecati na smanjenje pojave iseljavanja radno sposobnog stanovništva. Učinkovito iskorištavanje prilika za sufinanciranje razvojnih projekata koje proizlaze iz dostupnih sredstava europskih fondova osigurano je kroz organizacijske i kadrovske sposobnosti grupacije LAG-5. Problem prometne preopterećenosti u ljetnim mjesecima planira se riješiti kroz projekt izgradnje pelješkog mosta.

Prijetnje po optimalan gospodarski rast i razvoj općine Orebić proizlaze prvenstveno iz makroekonomske, točnije fiskalne politike koju obilježava visok stupanj fiskalnih i parafiskalnih nameta do te mjere da je ugrožena cjenovna konkurentnost turizma i s turizmom povezanih djelatnosti. Ovu prijetnju je potrebno rješavati kroz dijalog sa središnjom razinom vlasti. Značajnu prijetnju predstavljaju i migrantske krize koje se javljaju u valovima, a koje uslijed prijetnje i poslovnu sigurnost mogu uzrokovati poremećaje potražnje na turističkom tržištu.

6. ZAKLJUČAK

Općina Orebić smještena je u Dubrovačko-neretvanskoj županiji na poluotoku Pelješcu. Na gospodarstvo u općini Orebić i Dubrovačko-neretvanskoj županiji u cjelini negativno su utjecala recesijska kretanja u hrvatskom gospodarstvu što je vidljivo o kretanjima realnog BDP-a i BDP-a po glavi stanovnika te u trendovima u poduzetništvu, obrtništvu i na tržištu rada. Od 2014. godine se bilježi polagani, ali kontinuirani trend gospodarskog oporavka te dolazi do revitalizacije i povećanja uspješnosti poslovanja u malom i srednjem poduzetništvu i obrtništvu kao i do smanjenja stope nezaposlenosti. Istodobno se evidentira i negativan trend iseljavanja radno sposobnog stanovništva te je nepovoljna demografska osnova jedan od vrlo značajnih problema gospodarstva općine.

Gospodarski razvoj općine Orebić temelji se na poljoprivredi, ribarstvu i turizmu, a osobitu priliku za gospodarski razvoj predstavljaju jedinstvene i vrlo povoljno značajke mikro lokacije u razvoju vinogradarstva i marikulture, konkretno uzgoja školjkaša. Malo i srednje poduzetništvo u turizmu i s turizmom povezanim djelatnostima je motor gospodarskog razvoja općine. Temeljne slabosti u općini Orebić proizlaze iz sezonalnosti turizma, visokog opterećenja na prometnu i komunalnu infrastrukturu u ljetnim mjesecima te iz nedostatka sezone radne snage u turizmu tijekom ljetnih mjeseci. Poljoprivreda i prerađivačka industrija nisu ostvarile pune potencijale zbog nedostatne obrazovanosti i nedostatka visokotehnoloških kapaciteta u poljoprivrednoj proizvodnji i prerađivačkoj industriji. Slabosti u sadašnjoj strukturi gospodarstva općine Orebić moguće je vrlo učinkovito ukloniti primjenom modela lokalnog ekonomskog razvoja i djelovanjem LAG-5 grupacije koja svoje djelovanje temelji na participativnom odlučivanju dionika iz javnog, privatnog i civilnog sektora. Jačanje institucionalnih kapaciteta, učinkovita organizacija i kadrovska struktura preduvjet su uspješne provedbe razvojnih projekata koje je moguće sufinancirati iz sredstava fondova EU. Realizacija razvojnih projekata omogućuje općini iskorištavanje prilika koje proizlaze iz rastuće potražnje za selektivnim oblicima turizma i razvijene ekološke svijesti građana. Gospodarstvo općine Orebić se suočava sa dvije značajne prijetnje; prva prijetnja proizlazi iz nepovoljne fiskalne politike, a druga je vezana uz osobnu sigurnost koju potencijalno može ugroziti val migrantskih kriza te smanjiti ukupnu razinu turističke potražnje.

Održivi razvoj treba biti ključni model za osiguranje optimalne putanje gospodarskog rasta i razvoja općine Orebić u budućnosti. Održivi pristup gospodarskom razvoju uključuje ravnotežu između ekonomskih, društvenih i ekoloških ciljeva. To je osobito važno iz razloga što se gospodarstvo općine najvećim dijelom temelji na valorizaciji prirodnih resursa kao komparativnih prednosti općine. Da bi se podigla razina konkurentnosti gospodarstva u Orebiću, ključno je sustavno ulaganje u ljudske resurse ili podizanje razine tržišno konkurentnih znanja i vještina malih i srednjih poduzetnika te kroz ulaganje u tehnologiju koja danas ostaje prepoznata kao četvrti čimbenik proizvodnje uz rad, zemlju i kapital.

LITERATURA

Knjige

1. Buble, M. (2005). *Strateški menadžment*. Zagreb: Sinergija.

Znanstveni članci

1. Benić Penava, M., Matušić, Đ. (2012). Razvoj smještajnih kapaciteta na dubrovačkom području između dva svjetska rata: polazište za razvoj suvremenog turizma. *Acta turistica*, 24(1), str. 61-85.
2. Broz, T., Buturac, G., Pavuna, D., Rašić Bakarić, I., Slijepčević, S., Smilaj, D. (2013). Nepovoljna gospodarska kretanja. Privredna kretanja i ekonomska politika, 22(133), str. 7-26.
3. Buturac, G., Rajh, E., Teodorović, I. (2009). Hrvatsko gospodarstvo u svjetlu globalne recesije. *Ekonomski pregled*, 60(12), str. 663-698.
4. Dolanjski, D., Husnjak, S., Mustać, I. (2003). Usitnjenost poljoprivrednog zemljišta kao ograničavajući čimbenik poljoprivredne proizvodnje. *Agronomski glasnik: Glasilo Hrvatskog agronomskog društva*, 65(1-2), 57-70.
5. Grbavac, K. (2017). Osvrt na provedbu pristupa lokalnog razvoja pod vodstvom zajednice: zašto provoditi pristup lokalnog razvoja pod vodstvom zajednice u urbanim sredinama?. *Sociologija i prostor: časopis za istraživanje prostornoga i sociokulturnog razvoja*, 55(2 (208)), 245-249.
6. Jambrač, J. (2013). Lokalna država i konkurentnost. Dvadeset godina lokalne samouprave u Hrvatskoj, str. 101-126.
7. Kesner-Škreb, M. (2009). Regionalna politika Europske unije. Financijska teorija i praksa, 33(1), str. 103-105.
8. Klempić Bogadi, S., Lajić, I. (2014). Suvremena migracijska obilježja statističkih jedinica Republike Hrvatske. *Migracijske i etničke teme*, 30(3), 437-477.
9. Koprić, I. (2005). Djelokrug lokalne i područne (regionalne) samouprave. *Hrvatska i komparativna javna uprava: časopis za teoriju i praksu javne uprave*, 5(1), 6-12.
10. Lovrinčević, Ž., Marić, Z., Rajh, E. (2005). Kako optimalno regionalizirati Hrvatsku?. *Ekonomski pregled*, 56(12), str. 1109-1160.

11. Mihaljek, D. (2009). Globalna financijska kriza i fiskalna politika u Središnjoj i Istočnoj Europi: Hrvatska proračunska odiseja u 2009. godini. *Financijska teorija i praksa*, 33(3), 241-276.
12. Obadić, A. (2004). Regionalna analiza učinkovitosti hrvatskog tržišta rada. *Ekonomski pregled*, 55(7-8), str. 531-556.
13. Rabar, D., Blažević, S. (2011). Efficiency Assessment of Croatian Counties in Tourism Using Data Envelopment Analysis. *Privredna kretanja i ekonomska politika*, 21(127), str. 25-55.
14. Radić, J., Šavor, Z., Hrelja, G., Mujkanović, N. (2009). Pelješac bridge. *Građevinar*, 61(09.), 801-814.
15. Sisek, B. (2005). Strane izravne investicije u Hrvatskoj-uzroci neuspjeha. *Zbornik Ekonomskog fakulteta u Zagrebu*, 3(1), str. 89-108.
16. Šestan, I. (2006). Tradicijski zanati O problemima etnološkog definiranja «jasnog pojma». *Etnološka istraživanja*, (11), str. 111-121.
17. Teodorović, I., Buturac, G. (2006). Perspektive industrijske proizvodnje u Hrvatskoj i intraindustrijska razmjena. *Ekonomski pregled*, 57(11), 705-728.
18. Tijanić, L. (2010). Regionalna (ne) konkurentnost u Republici Hrvatskoj. *Ekonomski pregled*, 61(7-8), str. 419-454.
19. Udovičić, A. (2011). Malo i srednje poduzetništvo u Hrvatskoj s osvrtom na obiteljsko poduzetništvo. *Učenje za poduzetništvo*, 1(1), 405-416.

Ostali izvori

1. Dajak, I. (2015.). <http://www.orebic.com.hr/vijesti/novosti/u-orebicu-poceo-s-radom-ured-lokalne-akcijske-grupe-lag-5.html> (12.05.2017.)
2. Državni zavod za statistiku. Bruto domaći proizvod po županijama od 2000.-2015. https://www.dzs.hr/Hrv_Eng/Pokazatelji/Bruto_domaci_proizvod.xls (08.05.2018.)
3. Lokalna razvojna strategija LAG-5 za razdoblje od 2016.-2020. godine. <https://www.lag5.hr/dokumenti.html?download=53> (21.05.2018.)
4. Ministarstvo financija. Lokalni proračuni. <http://www.mfin.hr/hr/lokalna-samouprava> (10.05.2018.)
5. Općina Orebić, <http://www.orebic.hr/uncategorized/o-opcini-orebic.html> (02.05.2018.)

6. Plan razvoja turizma Pelješca. <http://www.visitorebic-croatia.hr/~visito6/images/858/Plan%20razvoja%20turizma%20Pelje%C5%A1ca.pdf>
(14.05.2018.)

PRILOZI

Popis slika

Slika 1. Administrativno područje općine Orebić	2
Slika 2. Dionici u razvoju općine Orebić	28

Popis tablica

Tablica 1. Analiza broja zaposlenih u Orebiću s obzirom na kriterij spola	11
Tablica 2. Prosječan broj dana boravka turista u općini Orebić u 2016. godini	26
Tablica 3. Račun prihoda i rashoda u općini Orebić u 2017. godini	31
Tablica 4. Račun zaduživanja/financiranja u općini Orebić u 2017. godini	32
Tablica 5. SWOT analiza gospodarstva općine Orebić	33

Popis grafikona

Grafikon 1. Realni BDP u Dubrovačko-neretvanskoj županiji za razdoblje od 2000.-2015. godine (u 000 kn)	4
Grafikon 2. Komparativna analiza realnog BDP-a u jadranskim županijama u 2015. (u 000 kn)	5
Grafikon 3. BDP per capita u Dubrovačko-neretvanskoj županiji od 2000.-2015. godine (u kn)	6
Grafikon 4. Komparativna analiza BDP-a per capita u jadranskim županijama u 2015. (u 000 kn)	7

Grafikon 5. Komparativna analiza jadranskih županija prema regionalnom indeksu konkurentnosti u 2013. godini	8
Grafikon 6. Broj zaposlenika u općini Orebić od 2011.-2016. godine	10
Grafikon 7. Prikaz broja zaposlenih u pojedinim gospodarskim sektorima u općini Orebić u 2011. godini	11
Grafikon 8. Migracije na tržištu rada u općini Orebić 2011. godine	12
Grafikon 9. Ukupan broj nezaposlenih osoba u općini Orebić od 2012.-2016. godine	13
Grafikon 10. Nezaposlenost po mjesecima u općini Orebić (prosječan iznos za razdoblje od 2012.-2016.)	14
Grafikon 11. Trendovi u kretanju broja novootvorenih i zatvorenih poduzeća u općini Orebić od 2012. do 2016. godine	16
Grafikon 12. Ukupan broj i struktura poduzeća u općini Orebić po kriteriju veličine od 2012.-2016. godine	17
Grafikon 13. Sektorska raspodjela poduzeća u općini Orebić u 2016. godini	18
Grafikon 14. Udio poduzeća dobitaša po pojedinim gospodarskim sektorima u općini Orebić u 2016. godini	19
Grafikon 15. Broj obrta u pojedinim naseljima općine Orebić u 2016. godini	22
Grafikon 16. Visina greenfield i brownfield investicija u županijama jadranske Hrvatske od 2008.-2013. godine	23
Grafikon 17. Turistički dolasci i noćenja u općini Orebić u 2016. godini	26
Grafikon 18. Struktura smještajnih kapaciteta u Orebiću u 2016. godini	27

SAŽETAK

Suvremeni pristup gospodarskom razvoju temelji se na lokalnom ekonomskom razvoju ili modelu „razvoja odozdo“ u kojem javni, privatni i civilni sektor zajednički participativnim odlučivanjem donose odluke o ciljevima i aktivnostima koje je potrebno poduzeti kako bi se ostvario gospodarski prosperitet. U radu je analizirano gospodarstvo općine Orebić. Pokazatelji BDP-a, regionalnog indeksa konkurentnosti te pokazatelji o tržištu rada i kretanjima u poduzetništvu, obrtništvu i sektoru turizma pokazuju da je općina nakon recesijskih kretanja, od 2014. do danas počela bilježiti trendove gospodarskog oporavka. Osnovicu gospodarskog razvoja čine poljoprivreda, ribarstvo i turizam. Rezultati istraživanja pokazuju da je na razini općine Orebić potrebno primjenjivati model održivog razvoja ili kompromisa između gospodarskih, društvenih i ekoloških ciljeva. Snažan poticaj gospodarskom rastu i razvoju općine moguće je osigurati putem sredstava iz EU fondova te aktivnih mjera zapošljavanja HZZ-a. Ključno je da se navedeni instrumenti financijske potpore koriste s ciljem podizanja razine znanja i vještina malih i srednjih poduzetnika te s ciljem podizanja razine tehnološke osnovice proizvodnje. Povezivanjem poljoprivrede, ribarstva, prerađivačke industrije i turizma, općina Orebić ima priliku stvoriti održiv lanac vrijednosti na razini lokalne ekonomije.

Ključne riječi: Orebić, poljoprivreda, ribarstvo, turizam, gospodarstvo

SUMMARY

The modern approach to economic development is based on local economic development or the "bottom-up" model in which public, private and civil sector take part in participative decision-making about goals and activities that need to be undertaken to achieve economic prosperity. The paper analyzes the economy of the municipality of Orebić. GDP indicator, the Regional Competitiveness Index, labour market indicators and trends in entrepreneurship, crafts and tourism sector show that after the recession, the municipality has started to record economic recovery trends from 2014 onwards. The basis of economic development is agriculture, fisheries and tourism. Research findings show that it is necessary to apply a model of sustainable development or compromise between economic, social and ecological goals on the level of Orebić municipality. A strong incentive for economic growth and development of the municipality can be ensured through EU funds and active employment measures. It is essential that these financial support instruments are used to raise the level of knowledge and skills of small and medium-sized entrepreneurs and to raise the level of technological base of production. By linking agriculture, fisheries, processing industry and tourism, Orebić municipality has the opportunity to create a viable value chain at the local economy level.

Keywords: Orebić, agriculture, fisheries, tourism, economy